

PRISSARRA

Revista d'ensenyament de les Illes · octubre 2020 · març 2021 · núm.157

30
anys

**de formació
i compromís**

Com m'hi puc apuntar?

Informació immediata de l'obertura de tràmits. Concurs de trasllats, comissions de serveis, interinitats, oposicions, plantilles, quota, etc.

Informació immediata de l'actualitat educativa

Convocatòria d'assemblees a centres

Si ets afiliat, podràs contactar amb nosaltres a través d'aquest servei

ensenyament públic
650 933 510

ensenyament privat concertat
619 786 318

Assegura't que tens el WhatsApp

Fes una de les accions següents:

- ✓ Envia un whatsapp al **650 933 510** amb la paraula **CONNECTA** per a Ensenyament públic
- ✓ Envia un whatsapp al **619 786 318** amb la paraula **CONNECTA** per a Ensenyament privat concertat
- ✓ Tecleja al teu navegador www.stei.cat/publica/altawhatsapp
www.stei.cat/privada/altawhatsapp
- ✓ Llegeix el QR

Recorda que també pots rebre informació d'altres sectors directament al teu mòbil

Mira-ho a www.stei.cat/connecta

Què són els codis QR?

Al llarg de l'agenda aniràs trobant codis QR.

Es tracta d'una manera ràpida d'accedir a informacions contingudes en planes web. Per poder emprar aquesta tecnologia és necessari instal·lar en el mòbil una aplicació per poder llegir els codis.

Vine a l'STEI

fb.com/steiensenyamentpublic
fb.com/steiensenyamentprivatconcertat
fb.com/steiformacio

@epublic
@steiprivada
@escolamitjans

www.stei.cat

Afília't www.stei.cat/afiliacioonline

PISSARRA

Número 157

STEI INTERSINDICAL

EDITA:

Sindicat de Treballadores i
Treballadors Intersindical de
les Illes Balears

Carrer Jaume Ferran, 58
07004 Palma
Tel. 971 90 16 00
Fax. 971 90 35 35
Pàg. Web: www.stei.cat
E-mail:
mallorca@stei.cat
llevant@stei.cat
inca@stei.cat
menorca@stei.cat
eivissa@stei.cat

**CONSELL DE DIRECCIÓ
I REDACCIÓ:**

Francesc Xavier Alomar Novila
Sebastià Bonet Maimó
Maria Camps Sintes
Francesc Garcias Capella
Dana Garcias Mas
Tomàs Martínez Miró
Lluís Segura Gelabert
Joana Tur Planells

COORDINACIÓ:

Montserrat Nadal Fullana

S'agraeix la col·laboració de les
autores i dels autors dels
articles.

MAQUETACIÓ I COMPOSICIÓ

Toni Martínez Miró

Escola de Formació i
Mitjans Didàctics.
C/ Marià Canals, 13
07005 Palma
Tel. 971 91 00 60

DISSENY PORTADA:

Toni Martínez

FOTOS:

Bernat Sureda
Ensenyants Solidaris
Jaume Morey
Joana M. Coll
STEI Intersindical
Internet

PUBLICITAT:

Jaume Ferran, 58
07004 Palma
Tel. 971 90 16 00

Els articles publicats en aquesta
revista expressen únicament
l'opinió de les seves autores i
dels seus autors.

Dipòsit Legal: PM 533/77
ISSN: 1133-052X

ÍNDEX

- 4 EDITORIAL
- 5-6 UNA EXPERIÈNCIA SINDICAL DE FORMACIÓ
STEI INTERSINDICAL
- 7-8 L'ESCOLA DE FORMACIÓ EN MITJANS DIDÀCTICS.
30 ANYS
TOMÀS MARTÍNEZ
- 9-11 ENTREVISTA A PERE POLO, PRIMER DIRECTOR DE
L'ESCOLA DE FORMACIÓ I MITJANS DIDÀCTICS
MONTSERRAT NADAL
- 12-13 PER QUÈ ÉS IMPORTANT QUE L'EDUCACIÓ AL LLARG
DEL CICLE VITAL TINGUI COM A BASE UNA
PERSPECTIVA DE GÈNERE?
SECRETARIA DE LA DONA DE L'STEI INTERSINDICAL
- 14-17 LA SOLIDARITAT COM A TROBADA: "PLATAFORMA
SOLIDÀRIA MOODLE"
JOAN RODRÍGUEZ
- 18-20 PARLAM AMB FRANCESC GARCIAS, ACTUAL DIRECTOR
DE L'ESCOLA DE FORMACIÓ I MITJANS DIDÀCTICS
MONTSERRAT NADAL
- 21 L'ÈPOCA MULTIMÈDIA A L'ESCOLA DE FORMACIÓ I
MITJANS DIDÀCTICS
ANTONI BIBILONI
- 22-23 "COEDUCAR EN LA DIVERSITAT SEXUAL I DE GÈNERE"
JAN GÓMEZ
- 24-28 ELS CENTRES DE PROFESSORAT DE LES ILLES ENS
DONEN EL SEU PUNT DE VISTA
MONTSERRAT NADAL
- 29-31 LA VEU DELS MESTRES A LA HISTÒRIA DE L'EDUCACIÓ
BERNAT SUREDA
- 32-34 TRANSITANT CAP A LA MILLORA DE LA FORMACIÓ DEL
PROFESSORAT
MIQUEL F. OLIVER
- 35-38 RETRAT D'EN GUSTAVO
JAUME MOREY
- 39-40 MANIFEST D'ENLLAÇATS PER LA LLENGUA
- 41-42 CONFERÈNCIA INTERNACIONAL: EDUCACIÓ PER AL
DESENVOLUPAMENT SOSTENIBLE
STES-INTERSINDICAL
- 43 ALGUNS APUNTS SOBRE EL LLIBRE "DE LA INSTRUCCIÓ
PÚBLICA A LA DIGITALIZACIÓ DE LA ENSENYANZA -ESPAÑA
1820-2020" DE FRANCISCO DELGADO
MONTSERRAT NADAL

TOTES LES REVISTES PISSARRA AL VOSTRE ABAST

Podreu trobar tots els números de les revistes
Pissarra que s'han publicat al llarg de tots
aquests anys en aquesta adreça:

[http://ibdigital.uib.es/greenstone/library/collection/pissarra/browse/CL5:
jsessionid=06724C2A9FB20E2DF565704CC417F59D](http://ibdigital.uib.es/greenstone/library/collection/pissarra/browse/CL5:jsessionid=06724C2A9FB20E2DF565704CC417F59D)

EDITORIAL

No hi ha cap dubte que la formació permanent és una de les necessitats més urgents i imprescindibles dins el nostre món, un entorn que canvia a marxes forçades i que reclama de tota la ciutadania una actitud constant de posada al dia i el conreu de noves aptituds, més resilients i obertes al canvi.

En un context marcat per la pandèmia, ens trobam que aquesta posa de manifest una doble dificultat que ja experimentàvem: la dificultat d'interpretar el present i la dificultat d'imaginar un futur esperançador. En aquest trànsit adquireix valor la frase de Mario Benedetti: "Quan creïem que teníem totes les respostes, de sobte varen canviar totes les preguntes".

La pandèmia, a més, ha fet palesa l'enorme fractura social que patim, d'una manera molt greu a les Illes Balears. La crisi ha impactat en societats molt precaritzades com la nostra en què les estructures del que és públic i el teixit comunitari es trobaven terriblement ferides per anys de neoliberalisme i, en el nostre cas, d'una total dependència del sector turístic.

El consumisme que exercim des de fa dècades ha despolititzat i desmobilitzat el conjunt de la ciutadania, i ens ha convertit en individus sense consciència de classe, comunitat ni de projecte col·lectiu. Per això cal més que mai dotar les treballadores i els treballadors d'eines que els ajudin a enfortir els seus projectes personals i professionals però, alhora, sense perdre la perspectiva que no podem renunciar a la construcció d'un món millor sense desigualtats i sense que ningú en quedi al marge. Una formació, per tant, sempre vinculada al compromís social i a la transformació, arrelada al seu entorn i als trets específics de la societat de les Illes Balears.

Aquest va ser el mateix esperit que va guiar les passes de les persones de l'STEI Intersindical que el mes d'abril de 1991 varen posar en marxa l'Escola de Formació i Mitjans Didàctics, gràcies a un conveni amb la Direcció General de Formació Ocupacional de la Conselleria de Treball. A la introducció de la Pissarra 59, del mes de maig de 1991, en què parla de la "creació d'una Escola de Formació en Mitjans Didàctics" podem llegir el següent: *L'STEI considera eix fonamental de la formació professional ocupacional, la formació inicial i continuada del professorat en actiu i la reorientació o requalificació del professorat en atur, així com l'adaptació curricular dels cursos a les necessitats i exigències d'una societat determinada: la balear amb unes característiques socioculturals, econòmiques i laborals diferenciades i la utilització de les noves tecnologies i els recursos audiovisuals.*

Per a contextualitzar aquest escrit a la realitat actual de l'STEI Intersindical caldria afegir-hi el caràcter intersindical de la nostra organització que, anys després de la seva tasca exclusiva en el sector de l'ensenyament, va començar a fer feina en àmbits com la sanitat, l'administració autonòmica, l'administració local, l'educació 0-3, el tercer sector i l'empre-

sa privada. Nous temps i noves trinxeres però amb la mateixa llavor i empena entusiasta dels inicis.

Com diu a l'entrevista que publicam en aquest número l'actual director de l'Escola de Formació i Mitjans Didàctics Francesc Garcias: "Hem crescut i avançat així com ho ha fet la societat. 30 anys després seguim compromesos com el primer dia. 30 anys després seguim essent el referent per a milers de treballadors i treballadores que ens confien la seva formació. 30 anys després seguim innovant. 30 anys de formació tan sols és l'inici de tot els que ens espera d'ara en endavant.

Cal continuar oferint una alternativa a una formació que tan sols és una transmissió de coneixements. Potenciar la capacitat dels docents de generar coneixement pedagògic a través del treball pràctic.

No podem oblidar la importància de contextualitzar la formació dels treballadors i les treballadores, ja que és un element important que es produeix en un context social i històric".

Salutació del secretari general de l'STEI Intersindical

Mahatma Gandhi va dir: "Viu com si t'anessis a morir demà mateix. Aprèn com si anessis a viure eternament". Aprendre sempre, no tan sols per adaptar-se als continus canvis de la vida social i laboral sinó també per a saber més de la vida, és fonamental per encarar la vida amb esperit crític i actiu. Per això, la formació és inherent a la raó de ser de l'STEI Intersindical. Acció i formació han de ser dues cares de la mateixa moneda, si volem que l'acció sindical de l'STEI Intersindical serveixi com a eina de transformació social.

L'Escola de Formació i Mitjans Didàctics és l'espai del nostre sindicat que ofereix formació externa i interna. Perquè l'Escola de Mitjans Didàctics també treballa la formació interna. La nostra acció com a sindicat ha de partir de conèixer la realitat sociopolítica de les Illes Balears i del context europeu i mundial, en general, i de la situació sociolaboral de cada sector en què duim a terme la nostra tasca sindical, en particular. Per això és molt important la formació i la preparació de la nostra gent. La formació interna dels permanents sindicals i dels delegats i delegades del nostre sindicat és cabdal.

Com a secretari general de STEI Intersindical és un orgull poder commemorar els 30 anys de l'Escola de Formació i Mitjans Didàctics, 30 anys de formació a l'afiliació i a la classe treballadora en general, 30 anys contribuint a l'aprenentatge continu i a la formació professional però també integral de les persones. Aquest és un dels compromisos de l'STEI Intersindical i una de les seves raons de ser. I per molts més anys! ■

UNA EXPERIÈNCIA SINDICAL DE FORMACIÓ

STEI Intersindical

Primer de tot, situem-nos...

L'octubre de 1990 es va aprovar la LOGSE a l'Estat espanyol, la segona llei que s'establia per a la reforma de l'ensenyament; la primera, la LODE, era de l'any 1985. L'aplicació de la LOGSE implicava una quantiosa inversió, però també la conversió del professorat, pel que fa al sentit de la llei de la seva necessitat. Els ensenyants que havien de dur a terme aquesta reforma tenien deficiències en diferents aspectes, així com també la seva experiència d'estudiants desconectada de les necessitats reals de l'ensenyament.

De sempre, el món de la docència ha tengut uns dirigents educatius poc pre-

ocupats per la innovació educativa. A més, el món de l'educació ha estat molt sovint immers en una societat dotada d'una gran inèrcia, que només atorga a l'escola un paper credencialista: allò important és passar el grau, el curs i obtenir el títol corresponent. Cada cert temps els polítics de tots els partits reclamen un pacte per l'educació. Potser caldria en primer lloc posar-se d'acord en el concepte d'educació.

Davant aquesta situació s'havia atorgat al docent un paper funcionalista, en què allò important era la preparació per a l'obtenció dels millors llocs de feina. Amb aquest panorama es podia afirmar que la reforma educativa constituïa un succedani de la reforma social.

El disseny curricular va donar unes pistes del nou paper del professorat, alhora que reiterà que aquest és l'encarregat de desenvolupar el currículum a través de la seva activitat docent a l'aula.

l'STEI Intersindical va voler donar un parell de passes més sobre la tasca sindical amb la creació de l'Escola de Formació en Mitjans Didàctics

Primera seu al carrer Ortega i Gasset de Palma l'any 1991.

Conscient de tot l'exposat fins ara, l'STEI Intersindical va voler donar un parell de passes més sobre la tasca sindical amb la creació de l'Escola de Formació en Mitjans Didàctics.

L'ESCOLA DE FORMACIÓ ENTRA EN ESCENA...

L'Escola de Formació en Mitjans Didàctics va ser inaugurada dia 11 d'abril de 1991, situada al carrer d'Ortega i Gasset número 9 de Palma. Va ser una iniciativa de l'STEI Intersindical, fruit d'un conveni amb la Direcció General de Formació Ocupacional de la Conselleria de Treball i Transport.

Nasqué perquè el nostre sindicat, en aquell moment, considerava un eix fonamental la formació professional ocupacional, la formació inicial i continuada del professorat en actiu i la reorientació o requalificació del professorat desocupat; així com també l'adaptació curricular dels cursos a les necessitats i exigències d'una societat determinada: la de les Illes Balears, amb uns trets socioculturals, econòmics i laborals diferenciats, amb la utilització de les noves tecnologies i els recursos audiovisuals.

En un primer moment la creació de l'Escola tenia com a objectiu principal la realització de material didàctic específic i una formació que fes efectiva l'adaptació curricular per a donar solució als requeriments abans esmentats, i també que donàs resposta als interrogants i reptes de la formació del futur.

L'Escola de Formació en Mitjans Didàctics va ser inaugurada dia 11 d'abril de 1991, situada al carrer d'Ortega i Gasset número 9 de Palma

El projecte de l'Escola de Formació en Mitjans Didàctics tenia un seguit de justificacions que varen fer possible la seva existència. Entre d'altres, aquestes foren les més importants:

- L'increment del temps d'oci i l'aparició de noves tecnologies canvien el

plantejament de l'educació integral dels infants i joves.

- La revolució respecte de les noves tecnologies educatives no ens pot deixar indiferents, ja que la informació és un objectiu social desitjable que afecta tots i totes.
- El progrés amb tot el que comporta de superació és positiu, però exigeix una postura crítica selectiva que hem de transmetre i educar.
- No són les tecnologies que canvien la societat, sinó l'ús i la forma que els donam.
- Els centres d'ensenyament han perdut l'hegemonia educativa que tenien des del moment en què els mitjans de comunicació es converteixen en transmissors de cultura. Aquest fet comporta nous plantejaments educatius que han de contemplar la necessitat de no quedar al marge de la resta de les nacions europees.
- Els recursos audiovisuals i informàtics, en un sentit ample, són agents educatius i s'han d'entendre com quelcom més que recursos auxiliars a disposició del professorat. Són elements bàsics per a l'ampliació quantitativa del nombre d'alumnes a atendre i, especialment, un element clau per a la millora qualitativa del treball docent.

Els objectius generals que es plantejaven en el moment de posar en marxa l'Escola de Formació, d'acord amb la filosofia que definia el projecte, eren aquests:

- Preparar personal especialitzat en la creació i ús de mitjans didàctics.
- Donar a conèixer els recursos audiovisuals i informàtics, elements i trets tecnològics i socials.
- Proporcionar nous recursos pedagògics als centres de formació ocupacional i al professionals de l'educació.
- Dinamitzar la utilització dels recursos didàctics audiovisuals i informàtics.

- Investigar i proporcionar informació sobre la utilització dels recursos esmentats.
- Produir material didàctic audiovisual i informàtic per iniciativa pròpia o a petició de col·lectius interessats.
- Aprofundir en l'ús i el maneig dels recursos audiovisuals i informàtics.
- Formar formadors en recursos didàctics audiovisuals i informàtics.

La dinàmica del projecte restava condicionada a la consecució dels objectius proposats. Per aconseguir-los, però, hi havia tot un grapat d'objectius específics que es deriven directament i operativa dels generals ja esmentats. Són aquests:

- Realitzar i publicar material específic per donar a conèixer els diferents mitjans didàctics.
- Dur a terme cursos específics per aprofundir en el coneixement i utilització dels mitjans audiovisuals i informàtics.
- Fer enquestes sobre necessitats i motivacions per a l'ús dels recursos audiovisuals i informàtics.
- Adquirir el material bàsic necessari per a dotar el projecte d'infraestructures.
- Elaborar el material didàctic audiovisual i informàtic i concretar-lo a les necessitats detectades.
- Impartir cursos de formació professional ocupacional sobre recursos didàctics audiovisuals i informàtics, adreçats especialment al col·lectiu de professionals de l'ensenyament en atur.
- Recollir i analitzar la informació que generin els cursos de formació professional ocupacional.

Tot el que heu llegit fins ara es pot resumir dient que, amb l'Escola de Formació en Mitjans Didàctics, l'STEI Intersindical posava les bases per a una acció en el camp de la formació professional ocupacional, dirigida al col·lectiu de persones sense feina i al professorat en actiu. ■

L'ESCOLA DE FORMACIÓ EN MITJANS DIDÀCTICS

30 ANYS

Tomàs Martínez

El curs 1990-1991 vaig tenir la sort de poder participar, juntament amb en Pere Polo, en posar els fonaments de l'Escola de Formació en Mitjans Didàctics.

L'any 1990 el Govern Balear estava presidit per Gabriel Cañellas que havia guanyat les eleccions autonòmiques de l'any 1987 amb la coalició Alianza Popular-Partido Liberal. A les eleccions del mes de maig de 1991 tornaria a revalidar la majoria amb la coalició formada per Partido Popular i Unió Mallorca.

El curs 1990-1991 vaig tenir la sort de poder participar, juntament amb en Pere Polo, en posar els fonaments de l'Escola de Formació en Mitjans Didàctics

El conseller de Treball i Transports del govern d'AP-PL era l'eivissenc Pío Tur Mayans i Francisco Javier Cubero Sánchez, secretari general tècnic de la Conselleria.

L'1 de gener de 1986 Espanya havia entrat com a membre de ple dret a la CEE (actualment Unió Europea).

L'any 1990 s'havia aprovat la Llei Orgànica d'Ordenació del Sistema Educatiu (LOGSE).

L'STEI havia guanyat per una gran majoria les eleccions sindicals a l'ensenyament públic el mes de desembre de 1990 i revalidava els resultats obtinguts a les primeres eleccions sindicals de l'any 1987.

Pere Polo n'era el secretari general i jo ocupava la secretaria d'organització d'ensenyament estatal.

La LOGSE establia l'autonomia pedagògica i organitzativa dels centres i el treball d'equip dels professors. També fomentava la investigació, l'elaboració de projectes amb innovacions curriculars, metodològiques, tecnològiques, didàctiques i d'organització dels centres docents.

El professorat que havia de desenvolupar la LOGSE presentava mancances en aspectes organitzatius, didàctics, tècnics i pedagògics i tenia dificultats per endegar projectes d'innovació educativa i emprar les noves tecnologies que tenia al seu abast.

L'STEI propugnava des de feia anys la formació del professorat i la seva adaptació a una societat

canviant amb l'aparició, incipient, de la tecnologia de la informació en l'educació.

El professorat que havia de desenvolupar la LOGSE presentava mancances en aspectes organitzatius i didàctics

De les dures negociacions entre l'STEI i la Conselleria de Treball i Transports del Govern Balear sorgí la signatura

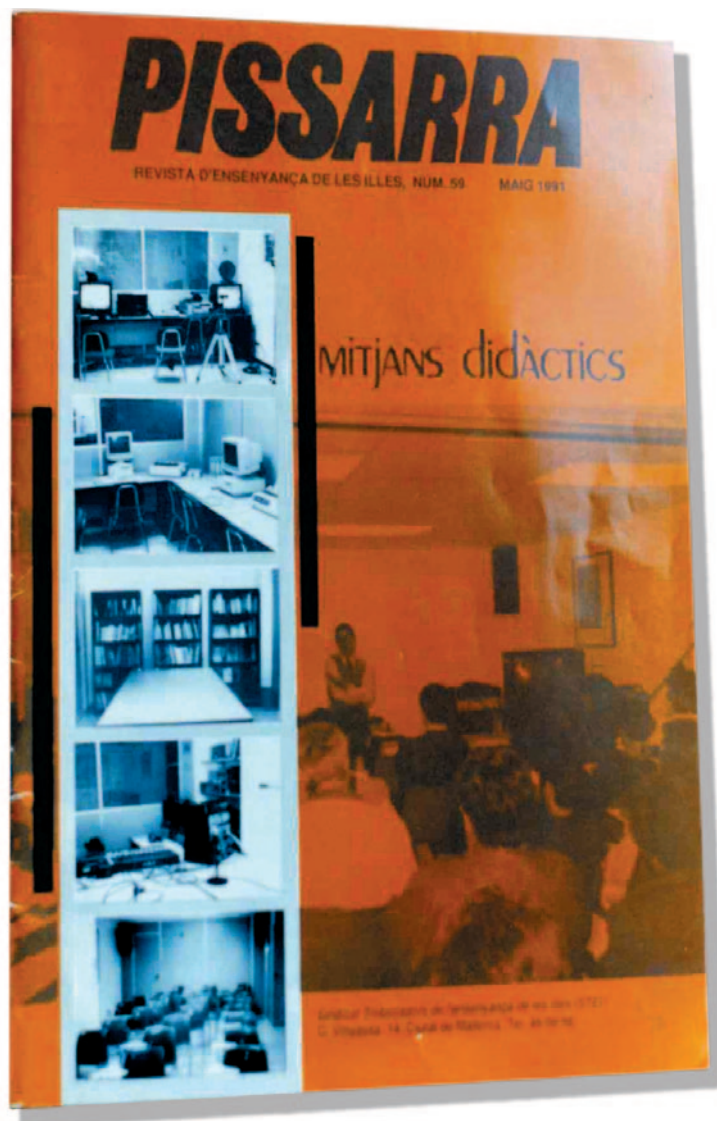
d'un conveni amb fons provinents del Fons Social Europeu.

En molt poc temps (desembre de 1990-abril de 1991) es posà en marxa l'Escola de Formació en Mitjans Didàctics al carrer Ortega y Gasset, número 9 de Palma, a la barriada del Rafal.

La idea inicial era que l'Escola esdevingués un centre superior de recursos audiovisuals i informàtics, que permetés la realització de material específic per possibilitar la formació i la reorientació del professorat, que potenciàs la formació ocupacional i donàs resposta als interrogants i reptes de la formació del futur.

Es dotà l'Escola del material més avançat tecnològicament: una impremta, una sala d'informàtica, un laboratori d'idiomes, una sala d'audiovisuals, laboratori de fotografia, biblioteca, sales polivalents; així com la infraestructura necessària per impartir cursos de formació i participar dels programes europeus (Lingua, Petra, Force...) amb projectes i cursos totalment nous.

L'Escola s'inaugurà l'11 d'abril de 1991 i els dies 9,10 i 11 d'abril ja es posà en marxa el primer curs: "Tècnic en mitjans didàctics, una professió de futur". Hi participaren com a ponents Albert Catalán, professor de Ciències Naturals de l'Institut Guillem Sagrera; Pío Maceda, responsable de la secretaria de Política Educativa de la Confederació d'STEs; Maite Soler, coordinadora de les àrees de Documentació i Experimentació de les Ciències i Didàctiques tecnològiques de la Generalitat de Catalunya i Pere Manzanares, delegat itinerant al Centre Nacional de Documentació Pedagògica (CNDP) de Perpinyà i responsable de la llibreria del Centre Departamental de Documentació Pedagògica (CDDP) de França.

L'Escola s'inaugurà l'11 d'abril de 1991 i els dies 9,10 i 11 d'abril ja es posà en marxa el primer curs: "Tècnic en mitjans didàctics, una professió de futur"

A partir d'aquell moment, i fins ara –primer al carrer Ortega y Gasset, en un local de lloguer, i, després al carrer Marià Canals, 13, a un local propietat del sindicat- l'Escola de Formació en Mitjans Didàctics (avui Escola de Formació i Mitjans Didàctics) de l'STEI ha estat la responsable de la formació del sindicat i ha desenvolupat la seva tasca a l'àmbit do-

cent, en un primer moment i després en el marc de les diverses àrees en les quals està estructurada la Intersindical i també ha estat la responsable de les publicacions del sindicat (STEI Informa, revista Pissarra, material didàctic, etc).

Avui, trenta anys després de la seva posada en funcionament, resta ben viva la filosofia que endegà aquest projecte: "L'increment del temps d'oci i l'aparició de les noves tecnologies canvien el plantejament de l'educació integral de l'home, un home que disposa avui de molta més informació que abans i, per tant, aquest fet suposa ja un punt de partida diferent.

La revolució, respecte de les noves tecnologies educatives, no pot deixar-nos indiferents perquè la informació és un objectiu social desitjable que afecta tothom i, des d'aquest punt de vista, els pobles i els individus que s'adap-

tin tindran més possibilitats de desenvolupar-se en la societat del futur.

El progrés, amb tot allò que comporta de superació, és positiu, però exigeix una postura crítica selectiva que hem de transmetre i educar.

No són les tecnologies que canvien la societat, sinó l'ús i la forma que els hi donam.

Els centres d'ensenyament han perdut l'hegemonia educativa que tenien des del moment que els mitjans de comunicació es converteixen en transmissors de cultura.

Aquest fet comporta nous plantejaments educatius que, entre d'altres consideracions, han de contemplar la necessitat de no quedar al marge de la resta de les nacions europees". ■

ENTREVISTA A PERE POLO, PRIMER DIRECTOR DE L'ESCOLA DE FORMACIÓ I MITJANS DIDÀCTICS

Montserrat Nadal,
coordinador de Pissarra

Com va sorgir la idea de l'Escola de Formació?

Ens hem de remuntar a una època, a final dels anys 80, en què molta gent que sortia de la UIB no trobava feina. Record que també trobava antics alumnes meus fent de caixers a una gran superfície o amb feines de baixa qualificació. Davant aquest fet, una primera motivació per a la posada en marxa de l'Escola va ser la d'oferir formació ocupacional a persones que es trobaven en atur.

Una primera motivació per a la posada en marxa de l'Escola va ser la d'oferir formació ocupacional

Per altra banda, l'any 1990 es va publicar una nova llei orgànica d'Educació, la LOGSE, que suposava una adaptació dels currículums al coneixement de l'entorn. El professorat que estava en actiu, en la seva majoria, no tenia temps per a fer aquesta tasca o no sabia com fer-la. Per això, un altre dels objectius de la fundació de l'Escola va ser l'elaboració del material didàctic adequat per a donar forma a allò que fixava la LOGSE. Tot això ens va dur a comptar amb gent experta en les diferents àrees o matèries per al disseny de les unitats didàctiques i les corresponents guies, així com també a oferir cursos de formació per als docents perquè les sabessin emprar a les aules. Des de la primera hora de l'aparició de l'Escola de

Formació el nombre de material didàctic que hem publicat ha estat ingent.

Des de la primera hora de l'Escola de Formació el nombre de material didàctic que hem publicat ha estat ingent

Vull recordar, per damunt de tot, que la posada en marxa de l'Escola no ha estat la tasca d'una persona, sinó d'un grup de gent molt feiner que sempre ens vàrem entendre molt bé. He tingut la sort de poder comptar amb companyes i companys així, tant a l'STEI Intersindical com a l'Escola de Formació. I que allò més fàcil és engegar els projectes, ja que l'important de debò és donar-los continuïtat perquè pervisquin en el temps: com en el cas dels 30 anys de l'Escola que celebrem; o si parlem de la *Pissarra*, l'única revista d'ensenyament de les Illes Balears que es manté en actiu.

Quins varen ser aquests primers materials editats?

Un dels primers va ser una unitat didàctica titulada "Els sectors econòmics de les Illes Balears", adreçat als alumnes de primària, juntament amb la seva guia, el solucionari i el suport gràfic, en aquell temps, de diapositives; tot això acompanyat del curs de formació del professorat. Com es pot veure material elaborat per a fer possible l'adaptació

en el nostre entorn dels continguts curriculars de la LOGSE. Com a anècdota et vull contar que vàrem presentar aquest material al 2n Congrés de Ciutats Educadores que es feia a Göteborg, a Suècia, i que va ser seleccionat i traduït a l'anglès i al francès. Fórem el primer sindicat que va participar en una trobada com aquestes... L'STEI Intersindical ha estat sempre un sindicat trencador que ha cregut en la innovació.

Quines altres unitats didàctiques records?

N'hi ha hagut de tota casta dins un ventall amplíssim: de jardineria per a estudiants de formació professional, sobre la participació en els Consells Escolars que es començaven a constituir, el Modernisme a les Illes Balears, les Olimpíades des del món clàssic fins als nostres dies... Vàrem ser pioners en l'edició de material relacionat amb la coeducació –una qüestió avui dia ben present en el món educatiu – amb l'edició de "La maleta lila del cole", que va suposar una passa molt important en el foment de la igualtat entre dones i homes; i amb un altre material que vull destacar que es deia "Amb la paella, però sense el mànec".

Vàrem ser pioners en l'edició de material relacionat amb la coeducació amb l'edició de "La maleta lila del cole"

Altres materials que record fan referència a qüestions tan diverses com una anàlisi de la Llei d'estrangeria, un material que es deia "Coneix la teva ciutat" que tractava aspectes rellevants de la ciutat de Palma, el projecte de construcció d'una central elèctrica a s'Estal·la, l'impacte del turisme a s'Arenal o "Una mirada a Centreamèrica" quan es va produir l'huracà Mitch.

Una publicació que vàrem preparar i que va tenir un caràcter profètic de tot el que passaria després va ser la de "La globalització neoliberal, fàbrica de misèria". Una recerca sobre el fenomen de la globalització que avançà tot el que amb posterioritat ha suposat el neoliberalisme a l'entorn de Llatinoamèrica, d'Europa i de l'estat espanyol amb el desmantellament progressiu de l'estat del benestar, la bona qualitat dels serveis públics i les retallades en drets i llibertat en l'àmbit social. També vull fer esment del material "És difícil conviure en un món globalitzat?" que incidia en la necessitat d'aprendre a conviure en la diversitat i de saber resoldre els conflictes des del respecte i la convivència mútues.

També es publicava material audiovisual, és així?

Sí, aquesta era una tasca que varen fer en Toni Bibiloni, professor de la UIB, i en Guillem Torres. Un dels materials que es varen elaborar anaven adreçats a aquelles persones de fora que venien a viure a les Illes perquè coneguessin mi-

llor el nostre entorn i no se sentissin tan desorientats. També se'n varen editar sobre distints recorreguts guiats per en Gaspar Valero com els patis de Palma, clastres d'interès; uns altres amb la temàtica "Conèixer Mallorca", que recorrien indrets d'interès de l'illa.

Un material també molt destacat fou l'edició de 4DVD sobre el Fòrum Social Mundial titulat "Otro mundo es posible", amb entrevistes a personalitats d'aquesta trobada internacional i reportatges relacionats amb les temàtiques que es varen tractar i debatre.

Un dels objectius de les persones que ens dedicam al sindicalisme ha de ser l'internacionalisme

En quin context polític i social es va obrir l'Escola de Formació i Mitjans Didàctics?

Cal que tenguem present que ens trobàvem en uns anys, el 1991, en què les Illes Balears no tenen les competències en educació transferides; aleshores encara depeníem del Ministeri d'Educació. Per altra banda, hi havia un Consell Provincial de Formació Professional en què hi participaven els sindicats majoritaris, sense que l'STEI Intersindical hi pogués prendre part. Jo reclamava que el nos-

tre sindicat tenia dret a ser-hi, per ser el sindicat majoritari del sector de l'ensenyament. Va ser gràcies al director general de Treball, en Javier Cubero, que vàrem poder posar en marxa l'Escola de Formació i Mitjans Didàctics, per a oferir formació als treballadors de les Illes Balears.

Durant els anys d'existència de l'Escola s'han organitzat diversos seminaris internacionals. Com va sorgir tot plegat?

Un dels objectius de les persones que ens dedicam al sindicalisme ha de ser l'internacionalisme, això és tenir una mirada ampla que ens acosti a les realitats i les experiències de transformació social d'arreu del planeta. Ho vaig descobrir i entendre molt bé en un dels meus primers viatges a Centreamèrica, en què varen convidar la Confederació d'STEs i jo hi vaig assistir com a representant d'internacional a un seminari a Mèxic sobre l'educació entre els pobles. Allà vaig conèixer una persona com en Pablo Gentili que en aquell temps ja parlava dels perills del neoliberalisme.

Més endavant, convidat per CLACSO, en un seminari fet a Buenos Aires i a l'Uruguai, vaig veure com ho feien; cosa que em va entusiasmar en descobrir moltes idees i maneres de fer diferents a les nostres. Aquest fet em va dur a organitzar seminaris a les nostres illes amb pensadors i analistes de renom de l'entorn internacional, aprofitant quan venien a Europa. Durant molts anys la col·laboració amb la Conselleria de Cooperació va fer possible la realització d'aquestes trobades internacionals que eixamplaven la visió de vegades reduïda que tenim des del nostre entorn insular.

En aquests seminaris hi va participar el bo i millor del pensament i l'anàlisi de l'esquerra llatinoamericana i mundial, no és així?

I tant! Record que un dels primers seminaris el vàrem dedicar a les reformes educatives i als efectes del neoliberalisme en els serveis públics i, de retruc, en l'estat del benestar de països com l'Argentina o Xile. Entre els pensadors i ponents hi podem trobar persones com el mateix Pablo Gentili, Marcos Roitmann, Hugo Zemelman, un dels referents del pensament de l'esquerra com

Atilio Borón, Fernando Rodal de la Confederación de Educadores Americanos, la presidenta del Congrés uruguaià en temps de Pepe Múgica Ivonne Passada que ens parlà del Frente Único, el director de *Cuadernos de Pedagogía* Jaume Carbonell que vingué a parlar de la LODE i ha estat un assidu a la casa, la professora de la Universitat de Vic Isabel Carrillo, Antoni Verger de la Universitat Autònoma de Barcelona, Joan Garcés que va ser qui va dur tot el cas del processament d'Augusto Pinochet contra els crims de la humanitat en el cas de Xile, el peruà Sigfredo Chiroque de l'Instituto de Pedagogía Popular, el qui va ser el primer fiscal anticorrupció de l'estat espanyol Carlos Castresana, experts sobre la revolta zapatista, entre d'altres.

Tot plegat amb la intenció de sortir de la visió limitada que molt sovint tenim des de les Illes i d'obrir la nostra mentalitat i la nostra anàlisi de l'entorn social i polític en un àmbit mundial, per a aprendre de les realitats i experiències d'altres països i companys de lluita i poder-ho revertir en el nostre àmbit més proper.

Un altre aspecte potser poc conegut dels anys d'existència de l'Escola és que també s'hi muntaren diverses exposicions. És així?

Sí, sobre temàtiques ben diverses. En destacaria, entre d'altres, la que vàrem dedicar a la cultura andina, a la cultura àrab, la dels 30 anys de l'STEI, o la que es titulava "Una mirada a Centreamèrica". Des de l'Escola es va confeccionar, a més, tot tipus de material com punts de lectura, cartells, díptics i tríptics sobre qüestions sindicals i molts altres aspectes; així com també l'edició de llibres.

Quina creus que ha de ser la funció de l'Escola de Formació i Mitjans Didàctics 30 anys després dels seus inicis?

L'Escola ha d'estar relacionada amb l'acció sindical que es fa des de l'STEI Intersindical, l'ha d'acompanyar; no ens podem conformar en només oferir un curs de formació a la gent treballadora. Cal que una de les raons de ser de l'Escola sigui l'edició de material reivindicatiu i la difusió del pensament crític i transformador, tal com es fa des de l'altra pota que és el sindicat. No podem

tancar els ulls davant els efectes que ha tengut, té i tindrà la pandèmia, amb les grans desigualtats educatives i socials que es produeixen.

L'Escola ha d'estar relacionada amb l'acció sindical que es fa des de l'STEI Intersindical, l'ha d'acompanyar

Davant les conseqüències de la semi-presencialitat de l'ensenyament i l'abús de les pantalles que pateixen tant els docents com l'alumnat, cal insistir en la importància de la socialització de l'educació; i per això cal que formem el professorat per a fer front a aquesta nova realitat i a les problemàtiques que se'n deriven. Hem de saber com integrar l'impacte de les noves tecnologies i la cura de la salut emocional dels nostres alumnes.

Pens que també seria important seguir fent jornades temàtiques sobre temes concrets, ja que són essencials com a espais en què es poden compartir els coneixements i posar en comú les bones pràctiques que enriqueixen les aportacions dels participants.

Ara que tant es parla de formació en línia i de nous entorns virtuals de feina i de relacions, l'Escola de Formació va ser pionera en aquest aspecte?

Sí, amb la realització dels Congressos Internacionals Virtuals d'Educació, els anomenats CIVE, que es varen dur a terme entre els anys 2001 i 2010, amb l'excepció del 2007; una formació dirigida a mestres, psicòlegs, pedagogs, docents i professionals en general relacionats amb el món de l'educació.

A tall d'exemple, l'any 2004 els temes que es varen tractar en el CIVE varen ser aquests: experiències d'ús de les noves tecnologies en los diferents nivells educatius; E-learning i educació a distància; noves tecnologies, flexibilització i treball col·laboratiu; aprenentatge col·laboratiu / significatiu. Uns temes ben actuals avui dia, com es pot veure.

L'Escola ha estat sempre també vinculada a Ensenyants Solidaris i als cursos de cooperació que s'hi feien...

Un altre dels puntals de l'STEI Intersindical, tal com recullen els seus Estatuts, és la solidaritat i la cooperació internacional, ja que creim que la lluita per un món millor sense desigualtats i sense injustícies ha de ser un objectiu mundial. A l'Escola de Formació s'hi feien els cursos per a aquelles persones que els mesos d'estiu anaven a fer de cooperants a llocs com Guatemala, el Perú, Hondures i el Marroc, entre d'altres.

A l'Escola de Formació s'hi feien els cursos per a aquelles persones que els mesos d'estiu anaven a fer de cooperants

En aquestes trobades s'hi creava un ambient molt bo i interessant entre els participants que, després de la seva experiència de l'estiu, feien un "retorn" en forma d'avaluació o de pràctica a la seva escola o institut de tot el que havien après i viscut quan varen fer de cooperants.

Per acabar, com creus que ha de ser la formació del professorat?

Crec que de manera essencial s'ha de produir a l'aula i que hi ha d'haver menys formació individual i més formació grupal. Cal tornar a l'essència de la cooperació en els centres educatius, perquè els docents estiguin implicats en el projecte de centre i no tan tancats a la seva aula.

Com a conclusió diria que tot això que hem esmentat ha estat possible gràcies al treball en equip i que la continuació de l'Escola de Formació i Mitjans Didàctics, fidel als principis que la varen fer néixer fa 30 anys, és més necessària que mai.

Moltes gràcies, Pere, pel temps que ens has dedicat i per haver compartit el teu saber i tantes experiències d'una vida lliurada a la lluita sindical i a la recerca contínua de nous camins per a la millora de les condicions de la classe treballadora. Salut i sindicalisme! ■

PER QUÈ ÉS IMPORTANT QUE L'EDUCACIÓ AL LLARG DEL CICLE VITAL TINGUI COM A BASE UNA PERSPECTIVA DE GÈNERE?

Secretaria de la Dona de l'STEI Intersindical

Article elaborat per Aroa Macía Mejía i Sara Salamanca López, alumnes de pràctiques del màster universitari de Polítiques d'igualtat i prevenció de la violència de gènere de la UIB

Als anys 70 podem parlar de la creació dels denominats “**estudis de gènere**”, encarregats d'estudiar, entre d'altres, la construcció de la masculinitat i la feminitat, els rols i l'estructura social derivada. Contemporàniament, es produeix un punt d'inflexió: la **incorporació de les dones a l'àmbit acadèmic**.

D'ençà aquesta època es creen i consoliden associacions i xarxes destinades a l'estudi de la desigualtat entre sexes i la situació de les dones a tots els àmbits, amb la intenció d'oferir solucions a aquestes problemàtiques.

Actualment, conèixer les diferències entre homes i dones als diferents àmbits ens aporta eines per poder donar visibilitat a aquestes problemàtiques i, al mateix temps, aportar idees per solucionar-les. El **moviment feminista** és qui lidera aquesta lluita.

QUÈ ES LA PERSPECTIVA DE GÈNERE?

D'acord amb la Llei Orgànica 17/2015, de 21 de juliol per a la igualtat efectiva de dones i homes, la **perspectiva de gènere** fa referència a la consideració de les diferències entre dones i homes a un determinat àmbit o activitat. Es tracta d'analitzar, planificar, dissenyar i executar noves polítiques tot atenent les de-

sigualtats que afecten les dones. La perspectiva de gènere té com a finalitat donar visibilitat a les situacions, tant d'homes com de dones, a les diverses dimensions per crear línies de reflexió i actuació en favor de l'eliminació de la discriminació per raó de gènere.

L'educació que rebem des que som petits als diferents àmbits determina el nostre desenvolupament personal i

professional; aquesta es la raó per la qual la perspectiva de gènere juga un paper molt important, que s'hauria de fomentar no tant sols a edats més primerenques sinó al llarg de la vida. Només així aconseguirem que es produeixi un canvi en la mentalitat de la nostra societat i avançar, no només per evitar la desigualtat entre sexes, sinó també els diferents tipus de violència que es donen contra les dones.

A la Universitat de les Illes Balears, una gran part dels graus no incorpora cap assignatura d'educació per a la igualtat. Només als estudis d'educació social hi trobam dues assignatures obligatòries; i als estudis de pedagogia una, de caràcter optatiu. Sensibilitzar, formar i implicar la comunitat educativa en matèria de gènere i coeducació implica fer una revisió dels estudis d'educació infantil, primària i dels estudis d'especialització (màster). La raó principal radica en la idea que, si els futurs professionals no tenen les eines i coneixements d'aquesta temàtica, com esperam dur a terme una transformació social de qualitat? **Eleanor Roosevelt deia "Tota vida és una constant educació".**

Ens trobam amb un **sistema patriarcal** que exerceix damunt nosaltres una pressió en tots el àmbits de la vida. Al llarg de la història, nins i nines han après allò que han de ser i com s'han de relacionar entre si en les diferents situacions; per això és el moment de donar visibilitat a la perspectiva de gènere i treballar amb l'educació afectiva sexual per comprendre la relació cos-ment i desmantellar totes aquestes normes i paràmetres que el gènere vinculat al sexe ens imposa. És gràcies a la introducció del **principi d'accés i igualtat d'oportunitats** com podem ajudar a prevenir la violència masclista i crear un esperit crític davant la vida.

La finalitat que té el sistema educatiu actual es d'adaptar-se a les realitats

que es viuen i aportar les eines i coneixements necessaris per pal·liar les diferents problemàtiques i, d'aquesta manera, fomentar un desenvolupament personal ple i igualitari.

Cal destacar la importància de treballar el concepte de **perspectiva de gènere a l'aula**, pel fet de ser el primer mitjà de socialització del qual gaudim; i el que, finalment, estableix les bases per a futures relacions. El principal objectiu de l'educació ha de ser formar de manera integral les persones, i l'escola és el lloc idoni on treballar les diferents situacions que es poden donar en el dia a dia sobre la igualtat, la perspectiva de gènere, la violència, la sexualitat, les emo-

cions, els conflictes, les relacions, la comunicació, l'autoestima, els complexos, els temors... i moltes més situacions que es poden abordar des de diferents matèries.

Aplicar la perspectiva de gènere de forma transversal conforma un potencial de gran importància per aconseguir la transformació social que tant desitjam i cercam, cap a una societat igualitària. Ja ho va dir Teresa de Calcuta: **"Ensenyaràs a volar, però no volaran el teu vol... Ensenyaràs a somiar, però no somiaran el teu somni... Ensenyaràs a viure, però no viuran la teva vida. Però, a cada vida, a cada vol, a cada somni, perdurarà sempre l'empremta del camí ensenyat".** ■

LA SOLIDARITAT COM A TROBADA: “PLATAFORMA SOLIDÀRIA MOODLE”

Joan Rodríguez Recio,
Responsable de Cooperació i Solidaritat
Internacional STEI Intersindical

*“La Solidaritat significa trobar-se amb el món, no quedar-se indiferent; i tenir la suficient capacitat per a viure i pensar d’una altra manera”
(L. Aranguren)*

Des de fa 25 anys STEI Intersindical treballa en l'àmbit de la cooperació i solidaritat internacional; la majoria dels projectes s'han centrat a Guatemala, el Perú i Marroc; en gran manera les actuacions han girat entorn de l'educació: alfabetització i formació cívica i política de dones indígenes, formació de docents, defensa del territori i de l'identitat, així com apoderament de joves.

L'any 2014 vàrem iniciar un procés innovador amb la incorporació a la nostra tasca de les TIC

L'any 2014 vàrem iniciar un procés innovador amb la incorporació a la nostra tasca de les TIC com a eina de cooperació. Va ser així com dissenyàrem una plataforma virtual Moodle, (<http://formacionsolidaria.org/>) amb l'objectiu d'acompanyar la formació permanent del professorat i de tècnics de diferents països llatinoamericans que, per la seva situació geogràfica o per escassos recursos econòmics no tenen accés a una formació que els permeti obtenir

metodologies innovadores actives per a aplicar a l'aula o en el seu treball comunitari. Ja en els tres darrers anys, hem incorporat joves d'àrees rurals desateses de Guatemala i el Perú.

El connectivisme sorgit en aquest segle XXI amb l'accés a Internet no és igual en totes les zones del planeta i es manifesta amb la constatació que, als països empobrits, l'accés a les tecnologies és una més de les bretxes que es

generen en els intercanvis desiguals entre els països rics i pobres; cosa que els impossibilita un desenvolupament sostenible.

Aquest connectivisme ha implicat un canvi en els processos de formació i ha donat origen a la construcció de campus virtuals que, en la majoria dels casos, entren en la lògica de la privatització de l'educació; de fet es paguen grans quantitats de diners per a accedir a

aquests espais i han convertit, una vegada més, l'educació en un negoci.

El compliment del dret a l'educació significa garantir que nens, nenes, joves i adults desenvolupin les habilitats que aporta una educació de qualitat i, per això, és clau garantir que l'alumnat tingui un professorat format i preparat. Els coneixements i competències dels mestres constitueixen el factor de major importància per a l'educació de qualitat, atès que són peces fonamentals en tot el procés de l'ensenyament i tenen la clau per a millorar el futur del seu alumnat. El poder transformador de l'educació de qualitat permet el desenvolupament personal, l'equitat de gènere i l'eradicació de la pobresa.

Les característiques de l'alumnat amb el qual feim feina ens planteja reptes constants, perquè es parteix de l'analfabetisme funcional tecnològic, atès que per a elles i ells és la primera vegada que tenen accés a aquesta possibilitat de formació; ja sigui per les dificultats que tenen per a accedir a internet, per manca de recursos econòmics o en no tenir accés a la llum elèctrica.

Les característiques de l'alumnat amb el qual feim feina ens planteja reptes constants

Cal destacar un punt essencial del model de la Plataforma Solidària de Formació: la selecció de l'alumnat no és a títol individual sinó que Ensenyants Solidaris i l'STEI Intersindical treballen amb més de 20 entitats llatinoamericanes i són elles les que, dins dels seus àmbits d'incidència, seleccionen els participants; per a així enfortir els moviments socials locals i el treball docent compartit.

La Plataforma Solidària s'ha anat consolidant en aquests set anys de funcionament amb una filosofia molt clara: no ser neutra des del punt de vista social i polític, i apostar per seminaris, cursos, temes i continguts que giren entorn de la reivindicació d'una educació pública de qualitat, gratuïta, laica, inclusiva i feminista.

PLATAFORMA SOLIDARIA MOODLE

2020

CURSOS EN PERÚ

CURSOS EN GUATEMALA

- 1.440 PERSONAS MATRICULADAS

HOMOLOGADOS POR LA USAC Y LA UNP

USAC
TRICENTENARIA
Universidad de San Carlos de Guatemala

UNIVERSIDAD NACIONAL DE PIURA

SOLIDARIDAD, COOPERACIÓN E INNOVACIÓN

COLABORAN:

Amb el temps hem anat incorporant sessions presencials que són impartides per persones de cada país, perquè el procés formatiu estigui inserit en el context local. S'han signat convenis amb diferents universitats i entitats públiques llatinoamericanes, perquè les capacitacions rebudes per l'alumnat siguin homologades. És per això que en aquests moments comptam amb convenis que acrediten acadèmicament els cursos que s'imparteixen amb la USAC (Universidad San Carlos de Guatemala), CONALFA (Coordinadora Nacional de Alfabetización de Guatemala), la UNP (Universidad Nacional de Piura al Perú), i el CPP (Colegio de Profesores de

Perú). Afegir que diferents organismes avalen aquesta proposta de solidaritat com és el cas de CLACSO (Consejo Latinoamericano de Ciencias Sociales), la CEA (Confederación de Educadores Americanos) i diferents entitats de l'estat espanyol.

És important posar de manifest el concepte solidari de la Plataforma, ja que cap membre de l'equip docent rep compensació econòmica per l'elaboració i tutorització dels cursos i cap de les persones matriculades paga per participar-hi. Aquest repte s'ha aconseguit pel suport que ens han donat la Direcció General de Cooperació del Govern Ba-

lear, el Fons Mallorquí, el Fons Menorquí i el Fons Pitiús.

La Plataforma Solidària s'ha anat consolidant en aquests set anys de funcionament

La Plataforma Solidària Moodle se suma als objectius de desenvolupament sostenible (ODS) impulsats per l'ONU, (<https://www.un.org/sustainable-development/es/>), que ja l'any 2015 varen generar un alineament global per als propers 15 anys amb la finalitat d'eradicar la pobresa, afavorir una educació universal, protegir el planeta i assegurar la prosperitat com a part d'una nova agenda de desenvolupament sostenible. Dins de les fites que es plantegen aconseguir amb l'ODS 4: Educació de Qualitat, abans del 2030, (<https://www.un.org/sustainabledevelopment/es/education/>), a l'apartat 4 es diu textualment: "D'aquí a 2030, s'ha d'augmentar considerablement l'oferta

de docents qualificats, fins i tot mitjançant la cooperació internacional per a la formació de docents als països en desenvolupament."

Quan analitzam quins objectius ha de tenir la Plataforma Solidària sempre tenim presents les paraules de Paulo Freire: "Hem de fomentar una pedagogia de la inquietud: la pedagogia de situar els homes i les dones davant la seva responsabilitat envers la realitat, però amb una visió crítica".

Per això, dins de la nostra modesta aportació, perseguim els següents objectius:

- ✓ Compartir coneixements i metodologies actives per a una educació pública de qualitat.
- ✓ Aprendre a conèixer de manera crítica, diversa i ètica.
- ✓ Aprendre a fer propostes transformadores des de l'escola.
- ✓ Facilitar la comprensió dels nous reptes educatius.

✓ Desenvolupar principis que generin actituds democràtiques, inclusives, respectuoses, responsables, participatives, actives i solidàries dins les escoles.

✓ Desenvolupar valors, actituds i destreses que ajudin a millorar el treball docent.

✓ Fomentar la participació en propostes educatives innovadores en favor d'una educació pública de qualitat.

✓ Crear xarxes i sinergies amb diferents col·lectius, associacions i sindicats locals amb els quals tenim objectius comuns i accions compartides pel dret humà a l'educació.

Hem de fomentar una pedagogia de la inquietud

Per a finalitzar voldria exposar que la utilització de les TIC té un risc i és el nostre repte no obviar-lo, perquè se sol pri-

vilegiar en aquests espais virtuals l'aprenentatge de competències mentre s'oblida generar un esperit crític de la realitat. Les plataformes d'educació virtual s'han convertit, en la seva majoria, en depositaris de continguts i materials de caires molt diversos índole i han oblidat en gran manera el que diu L. Aranguren: "L'objectiu de l'educació no pot ser simplement ensenyar coneixements i habilitats, promoure els educands, atorgar títols i certificats, sinó que s'ha

d'orientar a formar persones plenes, solidàries i a gestar ciutadans capaços de comprometre's amb el bé comú."

Vivim en societats heterogènies en les quals són moltes les persones que queden excloses del dret humà a l'educació ja sigui per motius econòmics, ètnics, sexuals o polítics. La nostra tasca en la Plataforma Solidària ens permet compartir, així com també aprendre dels docents i d'altres col·lectius de Guate-

mala, el Perú, El Salvador i Hondures. La lluita per una educació pública, gratuïta i de qualitat és compartida.

"Duen que sóc un heroi, jo feble, tímid, gairebé insignificant; si essent com sóc vaig fer el que vaig fer, imaginin el que poden fer tots vostès junts."

Ghandi

PLATAFORMA SOLIDÀRIA MOODLE:

SI ÉS....	NO ÉS...
<i>Un procés continu</i>	<i>Un contingut o una opció aïllada</i>
<i>Transformadora i crítica</i>	<i>Estabilitzadora</i>
<i>Compromesa, política i no neutral</i>	<i>Col·laboracionista, neutral</i>
<i>Una opció educativa transversal i integral</i>	<i>Només una assignatura</i>
<i>Per a educació formal, no formal i informal</i>	<i>Només per a educació formal</i>
<i>Un aspecte que necessita de la formació contínua del professorat i dels actors implicats.</i>	<i>Un aspecte que deixem en mans dels especialistes</i>
<i>Per a generar propostes i solucions</i>	<i>Només per a estudiar problemes i sensibilitzar</i>
<i>Una opció que considera que «un altre món és possible» i aposta pel valor educatiu de la utopia.</i>	<i>Una opció per a contenir la conflictivitat social.</i>

PARLAM AMB FRANCESC GARCIAS, ACTUAL DIRECTOR DE L'ESCOLA DE FORMACIÓ I MITJANS DIDÀCTICS

Montserrat Nadal,
coordinador de Pissarra

Des de quan ets el director de l'Escola de Formació i Mitjans Didàctics?

Des de fa 5 anys. La Comissió Executiva que va sorgir de l'XI Congrés de l'STEI Intersindical em va nomenar director de l'Escola de Formació i Mitjans Didàctics dia 30 de maig de l'any 2016.

També formes part de la Comissió Executiva de l'STEI Intersindical com a secretari de formació. Quines són les atribucions o competències d'aquesta secretaria?

Les atribucions que té la secretaria de formació són:

- Organitzar i coordinar la formació interna i les activitats que en derivin d'ella i que ajudin a millorar la tasca sindical de l'STEI Intersindical.
- Detectar les necessitats formatives internes del sindicat.
- Coordinar-se amb l'Escola de Formació i Mitjans Didàctics i ser l'enllaç entre tots els sectors del sindicat en relació a la gestió de les activitats formatives que s'hagin organitzat en base a les seves competències.

L'Escola de Formació i Mitjans Didàctics, malgrat el seu nom, no és una entitat que ofereix formació de manera exclusiva al sector docent, és així?

Sí. Organitzam i gestionam activitats formatives de manera presencial i a distància a tots els sectors del sindicat. Si bé és cert que el sector docent és un dels sectors més grans.

Cal tenir present que també s'elaboren materials didàctics així com també jornades, conferències, materials de reprograma, etc.

Quins creus que són els reptes del segle XXI pel que fa a la formació de la classe treballadora i, d'una manera especial, del professorat?

Un dels reptes més importants és reafirmar el caràcter sociopolític i de classe de la formació. És un enfocament que vol identificar al sindicat amb el model de societat que volem. La formació no pot ser tan sols un desenvolupament de coneixements i habilitats necessàries per a l'acompliment de les funcions dels treballadors i de les treballadores, sinó que ha de tenir un marcat caràcter ideològic. També s'ha de tenir present que la formació ha de permetre el flux d'idees des d'una perspectiva crítica amb la qual contribuir a la conformació de les decisions col·lectives.

I si parlem de la formació del professorat, alguns pretenen que sigui neutre i jo pens que de cap manera. S'ha de fugir d'aquesta idea. Les activitats formatives han d'estar impregnades de principis, valors i compromís.

Un dels reptes més importants és reafirmar el caràcter sociopolític i de classe de la formació

Com ha canviat la feina de l'Escola d'ençà de l'esclat de la pandèmia?

S'ha fet un gran esforç a potenciar i ampliar la formació a distància per poder arribar a tots els racons de les Illes Ba-

lears. En un moment on la mobilitat de les persones està molt limitada, les noves tecnologies, ja siguin de comunicació síncrona o asíncrona ens han permès arribar a tots els indrets.

Ens varem adaptar ràpidament a la nova situació, encara que desitjам poder tornar a tenir, tan prest com sigui possible, un contacte presencial amb totes les persones que es formen a través de l'Escola de Formació i Mitjans Didàctics.

Quin consideres que és el tret diferencial de l'STEI Intersindical pel que fa a la formació que s'ofereix des de l'Escola?

El nostre tret diferencial és la importància que donam a la formació que oferim.

Tenim molta cura del contingut de les activitats formatives i de les tutoritzacions. És important el seguiment individualitzat que es fa de cada alumne i que aquest se senti acompanyat en tot el procés.

Estam compromesos amb una formació de qualitat que possibiliti una millora en la tasca dels treballadors i treballadores.

Com són les relacions amb l'Administració? Què vol dir, en el cas de la Conselleria d'Educació i Formació Professional, que l'STEI Intersindical és una entitat col·laboradora?

La relació diària de l'Escola de Formació i Mitjans Didàctics amb el Servei de Formació Homologada i Capacitació de la Conselleria d'Educació i Formació professional i amb l'EBAP és permanent, de treball i bona.

Tenim molta cura dels continguts de les activitats formatives i de les tutoritzacions

El fet de ser una entitat col·laboradora en la formació del professorat fa que les activitats de formació docent que organitzam siguin homologades i reconegudes per la Conselleria d'Educació i Formació Professional. Són hores de formació vàlides per a oposicions, concursos de trasllats, sexennis, interinitats, etc.

Hi ha qui acusa els sindicats de fer negoci amb la formació. Què els diries?

En primer lloc voldria dir que des de l'STEI Intersindical defensam que l'Administració ha d'oferir formació gratuïta i suficient per a tots els seus treballadors i treballadores. La formació és un dret, no és un negoci. L'STEI Intersindical és una entitat sense ànim de guany.

Creim necessària una formació que cobreixi les necessitats i exigències d'una societat determinada, la de les Illes Balears, que té unes característiques socioculturals, econòmiques i laborals diferenciades.

Quantes persones feis feina en aquest moment a l'Escola de Formació?

En aquests moments som cinc persones que hi treballam. Les tasques de cada un de nosaltres són diferents però feim feina en un projecte comú. De totes maneres voldria destacar que sense la tasca que es realitza a totes les seus de l'STEI Intersindical, a través dels i les permanents sindicals, no seria possible dur endavant aquest projecte.

Un dels trets diferencials de l'STEI Intersindical és la seva aposta per la llengua catalana. Tota la formació que ofereix l'Escola és en català?

La llengua catalana és la llengua utilitzada en totes les activitats que s'organitzen des de l'Escola de Formació i Mitjans Didàctics. Tan sols en alguns casos on les ponències són de persones que no són del territori de parla catalana pot ser que s'utilitzi una altra llengua. El compromís amb la llengua catalana és ferm.

La seu de l'Escola de Formació és a Palma, a Mallorca. S'ofereix també formació a les altres illes? Com es fa això?

S'ofereix formació a totes les Illes Balears. Es fa un esforç per programar activitats formatives presencials a totes les seus de l'STEI Intersindical. A través de l'aula virtual de formació s'arriba a totes les Illes.

La formació és un dret, no és un negoci

Vares començar a l'Escola com a permanent sindical sota la direcció d'en Pere Polo. En què ha canviat tot plegat des de llavors?

L'essència i la voluntat transformadora de l'Escola de Formació i Mitjans Didàctics no ha canviat gens. El que ha canviat són les formes d'arribar a la gent i la gran implantació dels recursos tecnològics per poder dur-ho endavant.

Pere Polo, juntament amb Tomàs Martínez, engegaren aquest projecte que just ara fa 30 anys d'existència. Tingueren una visió innovadora, transgressora i la ferma voluntat de canviar les coses a través de la formació dels treballadors i treballadores.

Vols afegir qualche cosa més? Diga'ns, com a mínim, tres raons per les quals cal celebrar aquest 30è aniversari de l'Escola de Formació i Mitjans Didàctics.

L'Escola neix, l'any 1991, com una iniciativa de l'STEI, fruit d'un conveni amb la Direcció General de Formació Ocupacional de la Conselleria de Treball i Transport.

Hem crescut i avançat així com ho ha fet la societat.

30 anys després seguim compromesos com el primer dia.

30 anys després seguim essent el referent per a milers de treballadors i treballadores que ens confien la seva formació.

30 anys després seguim innovant.

30 anys de formació tan sols és l'inici de tot els que ens espera d'ara en endavant.

Cal continuar oferint una alternativa a una formació que tan sols és una transmissió de coneixements. Potenciar la capacitat dels docents de generar coneixement pedagògic a través del treball pràctic.

No podem oblidar la importància de contextualitzar la formació dels treballadors i les treballadores, ja que és un element important que es produeix en un context social i històric.

Gràcies, Francesc, pel teu temps, les teves paraules i, per damunt de tot, el teu entusiasme i gran compromís amb la feina que feis des de l'Escola de Formació. ■

L'ÈPOCA MULTIMÈDIA A L'ESCOLA DE FORMACIÓ I MITJANS DIDÀCTICS

Antoni Bibiloni,

Laboratori de Tecnologies i de la Informació Multimèdia de la UIB

L'Escola de Formació i Mitjans Didàctics sempre ha estat compromesa en la tasca de difondre coneixement amb l'ús de tots els mitjans disponibles al seu abast. Però en aquest article parlarem de mitjans digitals des del començament de la multimèdia. L'estàndard CD-ROM va ser establert el 1985 per Sony i Philips, però com a format assequible per produir i consumir va ser en els anys 90.

L'Escola de Formació va participar de manera activa en la seva adaptació al món digital

L'Escola de Formació va participar de manera activa en la seva adaptació al món digital i, per tant, es va saber i sap adaptar-se al ràpid desenvolupament de la tecnologia. L'evolució de tecnologies ha generat un augment en la complexitat dels formats de les dades i en els suports de distribució, a més de canviar molt ràpidament les formes de consumir continguts per part dels usuaris. Tota aquesta evolució ha implicat que l'Escola, com moltíssimes altres empreses o institucions, no poden mantenir-se actualitzats al ritme tecnològic per moltes raons: principalment perquè cal personal específic per a cada mitjà i contingut i, encara més, si parlem d'accions sense afany de lucre, amb recursos limitats.

Però per a acceptar aquesta situació actual, no és de rebut donar-li la importància assolida a la gran tasca realitzada des de la data de la publicació del primer CD-ROM i durant anys seguir editant força material audiovisual en format multimèdia; cal que penseu que encara no teníem internet com a mitjà de distribució de contingut multimèdia. A més, era un format fantàstic, adaptat a la desaparitat de maquinària i sistemes operatius, i durant els seus anys d'esplendor era el vertader estàndard per a difondre, compartir i intercanviar continguts dins la societat. Qui no ha tingut un ordinador personal amb lector de CD-ROM, i qui té ara un ordinador amb lector?

Com a participant a molts de projectes de l'Escola de Formació, en què oferia suport tecnològic, ens vàrem adaptar a las regles, guies i especificacions de la

producció multimèdia. Entre tots vàrem desenvolupar força materials de diferents temàtiques i tecnologies diverses, des de continguts de vídeo digital lineal a projectes d'imatges i vídeo 360 graus, com va ser el CD-ROM "Les possessions de Mallorca", el CD-ROM "Patis urbans de les Illes Balears". També ens vàrem atrevir a investigar i desenvolupar aplicacions de jocs interactius, amb l'objectiu d'incentivar els escolars, en què mostràvem els actuals mitjans interactius.

Tampoc no voldria donar la imatge que només era important la tecnologia, sinó que sempre allò rellevant va ser el contingut, el missatge, la crítica; com es demostra a molts de títols com: "El treball infantil", "La globalització neoliberal: fàbrica de misèria", etc. O simplement divulgatius com el CD-ROM de Pissarra, o el del Congrés del Brasil.

Allò rellevant va ser el contingut, el missatge, la crítica; com es demostra a molts de títols

En poques paraules, una quantitat enorme de CD-ROMS pensats, dissenyats, amb la corresponent creació de continguts, programats, masteritzats i replicats és una feina que sempre serà un patrimoni molt valuós de l'Escola de Formació i Mitjans Didàctics. ■

“COEDUCAR EN LA DIVERSITAT SEXUAL I DE GÈNERE”

Jan Gómez,
Coordinació Tècnica de Ben Amics

“Acció educativa que potencia la igualtat real d'oportunitats i l'eliminació de qualsevol casta de discriminació per raó d'orientació sexual, identitat de gènere o expressió de gènere.”

Article 12. Educació Llei 8/2016, de 30 de maig, per a garantir els drets de les persones LGTBI i erradicar la LGTBIfòbia.

Incorporar la Diversitat Sexual i de Gènere en els centres educatius no és només una obligació pel mandat de la Llei 8/2016, de 30 de maig, per a garantir els drets de les persones LGTBI i erradicar la LGTBIfòbia, sinó que representa també una gran oportunitat educativa per a generar inclusió a través de les innovacions pedagògiques.

QUÈ ÉS LA DIVERSITAT SEXUAL I DE GÈNERE (DSG) I EL COL·LECTIU LGTBI?

La Diversitat Sexual i de Gènere és un concepte que representa l'ample ventall de possibilitats que està present en la nostra societat envers la sexualitat, el gènere i la identitat. Pretenen ser unes sigles que abracen qualsevol realitat i fan referència al fet que la diversitat enriqueix la nostra societat.

El col·lectiu LGTBI és un acrònim de Lesbianes, Gais, Trans, Bisexuals i Intersexuals; i en els darrers anys s'hi han inclòs altres identitats com l'Assexualitat, Queer o el símbol “+” per a reflectir la diversitat que comentàvem anterior-

ment. Aquestes sigles s'ajunten per defensar els drets de les persones LGTBI i erradicar la discriminació i estigma històric que es produeix envers aquest col·lectiu. Aquest és el punt d'unió: acabar amb la discriminació ja que, llavors, cada persona és diferent.

El col·lectiu LGTBI és un acrònim de Lesbianes, Gais, Trans, Bisexuals i Intersexuals.

El col·lectiu LGTBI és un acrònim de Lesbianes, Gais, Trans, Bisexuals i Intersexuals

La DSG és present en tots els àmbits de la nostra vida i durant tot el cicle vital de les persones, forma part de la nostra sexualitat. Malgrat tot, avui dia encara es produeixen situacions de discriminació i estigma cap a les persones LGTBI.

En els espais educatius la DSG es pot incloure en el temari de qualsevol assignatura de forma transversal o a través de les competències curriculars. Per exemple, fent una revisió dels materials que empram a l'aula. Són inclusius? Hi apareixen diferents tipus de famílies? Visibilitzam les persones LGTBI? L'exercici de matemàtiques més senzill pot reproduir l'heterosexualitat obligatòria o pot ser una eina de sensibilització, si en lloc de "el pare agafa el metro i hem de comptar quilòmetres" o "la mares queda a casa i compta la fruita" tenim dos pares que compren a la fruiteria o dues mares que agafen el tren.

De la mateixa manera podem posar en valor o incorporar personatges LGTBI de la història, parlar de la intersexualitat en biologia o ciències naturals, o generar esports inclusius i mixtos en educació física.

La tasca del professorat és de vital importància. Per això, des de la Conselle-

ria d'Educació i Formació Professional s'han desenvolupat eines com el "Protocol d'Acompanyament a l'Alumnat Trans" o el "Protocol de prevenció, detecció i actuació davant l'assetjament escolar". A més, comptam amb un marc específic lligat a les polítiques d'igualtat, en primer lloc, gràcies a la figura de l'agent d'igualtat i coeducació que cada centre educatiu ha de tenir; i de la fa poc temps aprovat Pla d'Igualtat i Coeducació.

Fent una revisió dels materials que empram a l'aula. Són inclusius?

No hi ha edat per començar a parlar i fer feina sobre la sexualitat, el respecte a la diferència i la convivència educativa. Simplement haurem d'adaptar els contingut propis de cada etapa educativa segons les competències que cal adquirir i el moment del cicle vital en què es troben les persones a les quals ens dirigim.

No és el mateix treballar la convivència i la diversitat a primària, on sobretot

treballarem amb contacontes i el joc simbòlic en relació a la diversitat i en què cada infant pugui viure el seu gènere (joguines, peces de vestir, rols, etc.) de forma lliure i sense tabús; o abordar la Diversitat Sexual i de Gènere a secundària i/o a l'educació d'adults, que ens permeti un major aprofundiment i uns continguts més específics.

Ben Amics compta amb una llarga trajectòria en la intervenció educativa

Ben Amics compta amb una llarga trajectòria en la intervenció educativa i el disseny d'itineraris d'inclusió per als centres educatius de les Illes Balears, per la qual cosa estam a la vostra disposició a través de la nostra Àrea de Jovenut i Educació, amb professionals especialitzades en Diversitat Sexual i de Gènere en l'àmbit educatiu.

sois@benamics.com
educacion@benamics.com

685 65 41 42 (Peticions d'assessorament i tallers). ■

ELS CENTRES DE PROFESSORAT DE LES ILLES ENS DONEN EL SEU PUNT DE VISTA

Montserrat Nadal,
coordinador de Pissarra

Des de la redacció de la Pissarra ens hem posat en contacte amb els CEP de les Illes Balears per saber la seva opinió sobre diferents qüestions relacionades amb la formació del professorat i els hem plantejat el següent qüestionari, per si el volien emplenar:

1. Des de quan existeix aquest centre de formació del professorat?
  2. Quines són les activitats formatives que ofereix de manera majoritària?
  3. Com creis que ha de ser la formació del professorat del segle XXI? Per quin model o enfocament apostau?
  4. Tota la situació generada per la pandèmia, ha canviat la manera de fer feina del vostre CEP?
  5. Heu participat en la redacció de l'avantprojecte de Llei d'Educació de les Illes Balears?
2. Les formacions prioritàries són les formacions en centre (FEC-FIC i FdC). Cada any fem també unes Jornades per a compartir experiències entre els centres de l'illa, que enguany les canviarem per unes Jornades amb la temàtica "TIC i Educació".
  3. Nosaltres apostem per un model basat en:
    - Professorat com a protagonista.
    - Que parteixi de la pràctica educativa. Objectius de millora partint de l'anàlisi de la pràctica.
    - Que doni resposta a les necessitats propies i sentides dels centres educatius.
- Que contribueixi a la cohesió dels claustres i sentiment de pertinença.
  - Que formi part d'itineraris formatius coherents amb els processos de millora dels centres.
  - Relació entre coneixement i pràctica educativa.
  - Que contempli transferència immediata i diferida a l'aula i al centre.
  - He de ser un procés sistemàtic i contextualitzat en el centre educatiu.
  - Equips docents com agents de canvi.

Tot seguit, reproduïm les respostes dels centres que han contestat la nostra oferta de col·laboració.

CENTRE DE PROFESSORAT D'EIVISSA

1. El Centre de Professorat d'Eivissa es va crear mitjançant l'Ordre de 25 de gener de 1985 per la que se crean Centros de Profesoras en Albacete, Avila, Badajoz, Baleares, Cáceres, Ceuta, Ciudad Real, Cuenca, Guadalajara, León, Navarra, Palència, La Rioja, Salamanca, Segovia, Soria, Tírruel, Zamora y Zaragoza.

És un model basat en el paradigma de la investigació-acció i que es concreta en la pràctica reflexiva com a model per a la intervenció en els processos formatius.

4. Ha canviat, per dues raons fonamentalment. La primera per la planificació que des del Servei de Normalització lingüística i Formació, que ens ha suposat dedicar-nos, durant tot el primer trimestre, exclusivament, en la tutorització de les formacions d'eines per a l'ensenyament a distància, deixant de banda les formacions en centre. I per altra banda, hem hagut d'adaptar les formacions que abans feiem de manera presencial a un format on-line, amb tot el que això suposa.
5. Com a CEP, no.

CENTRE DE PROFESSORAT DE FORMENTERA

1. Va passar a ser independent del CEP d'Eivissa l'any 2009.
2. Formacions en centres i intercentres de la línia prioritària "Metodologies i avaluació competencials i inclusive".
3. La formació del professorat del segle XXI s'ha de centrar amb un aprenentatge que sigui entre iguals i

prioritza la pràctica reflexiva dels participants en la formació.

4. Sí, totalment. En un primer moment vam poder fer formació presencial en un mateix centre, però les formacions intercentres s'havien de fer en línia de manera sincrònica. Ara mateix totes les formacions es fan en línia de manera sincrònica.
5. Se'ns va demanar opinió a través del Consell Escolar de Formentera.

CENTRE DE PROFESSORAT D'INCA

1. Des del curs 1994-9995. Abans de la seva existència com a centre autònom, funcionà durant dos cursos (1992-1993 i 1993-1994) com a extensió del Centre de Professors de Palma, estava ubicat a Can Sales i el formaven tres persones. A més, també hi havia, separat del Centre de Professors, el Centre de Recursos, ubicat a sa Quartera, integrat per dues persones.

L'any 1994 el Govern estatal unificà els Centres de Professorat i els Centres de Recursos en una sola entitat, que s'anomenarien CPR. El CEP de Palma abastava una àrea massa gran, tenia l'àmbit d'actuació més gran d'Espanya i el curs 1994-1995 el CPR d'Inca començà a funcionar com a centre independent i es va

traslladar a l'actual edifici, que abans era l'Institut de Formació Professional Llorenç Maria Duran (fins a 1994).

Durant l'estiu del 1994 es condicionà l'edifici per el seu nou ús i el setembre del mateix any començà a funcionar el CPR d'Inca.

Un altre aspecte que cal assenyalar en la història del CEP d'Inca és que, a partir del curs 2000-2001, els Centres de professorat passaren a anomenar-se CEP en lloc de CPR.

2. Des de fa anys, els CEP han impulsat les formacions en centres. Si feim un estudi retrospectiu de les modalitats formatives comprovarem que el percentatge de les formacions d'aquestes modalitats ha anat augmentat curs rere curs.

El Pla quadriennal de formació 2016-2020 fa una aposta clara per les formacions dels equips docents dels centres en diferents modalitats: Formació de centre (FdC), Formació en centre (FeC) i Formació intercentres (FiC); i el Pla quadriennal vigent segueix la mateixa línia.

Aquest canvi ha suposat un avanç en la metodologia i les estratègies de treball en les activitats de formació, ja que es posa l'èmfasi en la trans-

ferència a l'aula i al centre a partir de l'experimentació.

3. L'experiència i els experts ens indiquen que les formacions contextualitzades al centre a partir de necessitats sentides i reals dels docents són les que provoquen més millora. Per tant el model que defensam i on hi invertim la major part dels esforços és la formació en els centres (FeC i FiC). Aquestes formacions incorporen el model de pràctica reflexiva amb l'objectiu de provocar interaccions entre els mateixos docents dirigides a la consecució d'un mateix objectiu comú i compartit.

Per altra part, no podem oblidar la necessitat, urgent per l'estat de la pandèmia, de desenvolupar i millorar les competències digitals dels docents. Per això, un altre aspecte que ha de propiciar la formació és l'ús de les eines digitals docents. A més de dissenyar formacions específiques de temàtica digital, incorporar-les a les formacions i experimentar amb elles resulta molt profitós per aprendre a partir del seu ús real i pràctic.

Pel que fa a les temàtiques, a més de la competència digital de la qual ja hem parlat cal destacar les relacionades amb els aspectes metodològics, amb competències emocionals i de convivència i amb el foment de

la competència científicomatemàtica, entre d'altres.

Des dels paradigmes més actuals en l'àmbit de la formació del professorat (Esteve, Melief i Alsina, Korthagen, Pozo) no es concep la formació com un procés acumulatiu de nous coneixements que venen de fora, sinó com un desenvolupament integral d'un mateix i dins un grup, un desenvolupament fruit de la interacció entre allò propi, la novetat i allò aliè; és a dir, com a constant procés de realització de les pròpies idees i maneres de veure les coses. En definitiva, oferir formacions perquè els centres evolucionin per millorar els aprenentatges de l'alumnat i per avançar el centre com a grup és un dels objectius principals del CEP.

4. Evidentment, el març del curs passat es varen cancel·lar les Formacions d'Àmbit programades i les activitats iniciades s'acabaren en línia.

Aquest curs 2020-21, durant el primer trimestre, tot l'equip pedagògic del CEP ha dedicat la major part de la seva tasca a tutoritzar els cursos Eines per l'ensenyament en línia (nivell bàsic) dins del Pla de digitalització del professorat del centres educatius.

A final del primer trimestre del curs es varen iniciar les Formacions en

centre i les Formacions intercentres adaptades a les mesures restrictives provocades per la pandèmia i es treballa des de la distància, a través d'entorns vituals d'aprenentatge (Classroom, Moodle).

La pandèmia ha provocat la necessitat de desenvolupar i millorar les competències digitals dels docents.

5. No.

CENTRE DE PROFESSORAT DE MANACOR

1. Els centres de professorat foren creats el 1984 en l'àmbit estatal i el Centre del Professorat (CEP) de Manacor va ser creat l'any 1988. Des d'aleshores aquesta tipologia de centres ha tengut modificacions en el nom i les funcions, però sempre han mantingut la seva funció principal de formació del professorat. Són centres per a la formació del professorat en exercici de tots els centres d'àmbit no universitari públics i privats concertats, tant d'ensenyaments de règim general com d'ensenyaments especials. En el nostre cas atenem tots els centres educatius de les etapes 0-3, Infantil 3-6, Primària, Secundària (ESO, Batxillerat i FP) i d'ensenyament especial (CEE, CEPA, EOEP, EAP, EOI, etc.) públics i sostinguts amb fons públics dels municipis de les zones de Llevant, Migjorn i part

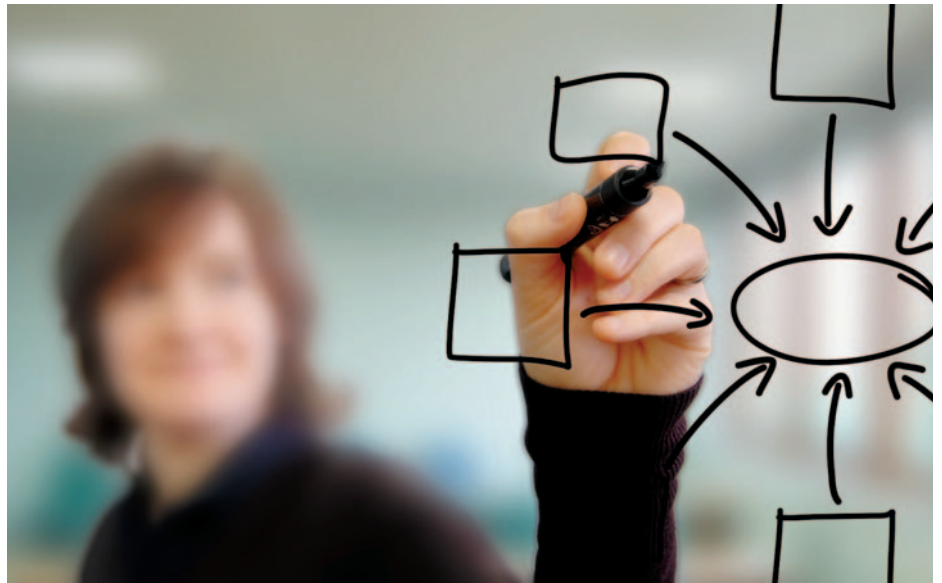

del Pla de Mallorca. Concretament inclou els centres d'Algaida, Ariany, Artà, Campos, Capdepera, Felanitx, Manacor, Montuïri, Petra, Porreres, Sant Joan, Sant Llorenç, Santanyí, Ses Salines, Son Servera i Vilafranca.

2. Tal com marca la normativa vigent els CEP han de promoure el desenvolupament professional del professorat per mitjà de la dinamització de la formació permanent contextualitzada en la pràctica professional, especialment la formació en els mateixos centres educatius o de centres en xarxa. El Pla Quadriennal de Formació del Professorat 2020-2024 recull les modalitats iniciades durant el pla anterior i fixa com a prioritàries per als CEP totes les que fan referència a les sol·licitades pel centres mateixos o per xarxes de centres; aquestes s'anomenen actualment Formació en centre (FeC), Formació de centre (FdC) i Formació intercentres (FiC). La conselleria publica les convocatòries pertinents i els centres sol·liciten l'activitat al CEP en un termini que acaba el 15 de juny per iniciar-se el curs següent.

Al CEP Manacor treballam bàsicament aquestes modalitats a partir de les demandes dels centres. També treballam amb altres modalitats d'oferta del CEP, com poden ser Jornades, cicle de conferències (Activitats puntuals de formació -APF-) o formacions d'àmbit (FA) tipus curs, taller o seminari.

3. En consonància amb la trajectòria del CEP, i del conjunt de la xarxa formativa de les Illes Balears, l'equip pedagògic del CEP Manacor, treballa a partir de la concepció d'una formació realista, contextualitzada al centre docent i enfocada a facilitar, crear i consolidar el que s'anomena comunitat de pràctica. Els docents tenim experiència pedagògica diària, que ens forneix per fer emergir la nostra pròpia teorització sobre la pràctica; a través de la formació entre iguals, com a espai de reflexió i recerca, podem contrastar amb la teoria per a millorar la pràctica perquè compartim la construcció del coneixement, alhora que augmentam la cohesió de grup i la coherència pedagògica.

Els enfocaments metodològics estan basats en la Pràctica reflexiva i la figura dels assessors del CEP com a acompanyants del procés formatiu. Els nostres referents, entre d'altres, són Perrenoud, Shön, Korthagen, Imbernon i Esteve. Incloem també estratègies contrastades de formació entre iguals basades en el constructivisme i l'aprenentatge cooperatiu.

Pensam que, en definitiva, s'ha de prioritzar la professionalització docent, el protagonisme pedagògic del docent, entès com a part d'un equip; ajudar a fer el procés que va de la comunitat d'aprenentatge d'un centre docent, com a organització que aprèn, a la comunitat de pràctica que cerca la millora constant i sostenible en la mirada posada en el creixement personal i social -i acadèmic, també- dels seus alumnes.

Això no vol dir que a les activitats formatives de centre es deixin de banda aspectes concrets de les matèries curriculars (matemàtiques manipulatives, llengua i habilitats orals i escrites, etc.) o aspectes més transversals (metodologies actives, educació emocional, aprenentatge cooperatiu, dinamització lingüística, treball per projectes, tecnologies digitals, etc.). Per tractar concretament àrees o matèries (actualització) o per iniciar-se en habilitats determinades, les modalitats més adequades són les d'àmbit. En qualsevol cas, l'èmfasi es posa sempre en la transferència de la formació.

Les Jornades, conferències o activitats puntuals de formació són escenaris de trobada per compartir experiències i crear xarxa professional, a més de ser un bona manera d'obrir portes i eixamplar la mirada sobre la docència i la seva rellevància.

4. Sí, de forma ben evident, tal com recull el nostre Pla Anual. Mantenim l'enfocament descrit abans, però hem hagut de virtualitzar la totalitat de les sessions de les activitats de formació, llevat d'alguns moments de treball en petit grup en activitats de centre, sempre i quan els seus plans de contingència i els diferents moments de la situació sanitària, ho han permès. Aquesta virtualització ha suposat un esforç afegit i urgent d'adquisició d'habilitats tecnològiques, per una banda, i de creativitat, per l'altra, per trobar maneres de treballar en grup de forma síncrona i virtual. Cal dir que ha suposat un aprenentatge rellevant i positiu que augmentarà el nostre bagatge professional, de tots els docents i, particularment, també dels docents que actualment exercim com a assessors de CEP. Ara bé, es tracta d'una situació d'emergència, a la qual s'ha respost de manera adequada, però l'ideal es poder mantenir la formació presencial o semipresencial (majoritàriament síncrona), encara que es complementi en determinats casos amb la formació a distància (majoritàriament asíncrona).

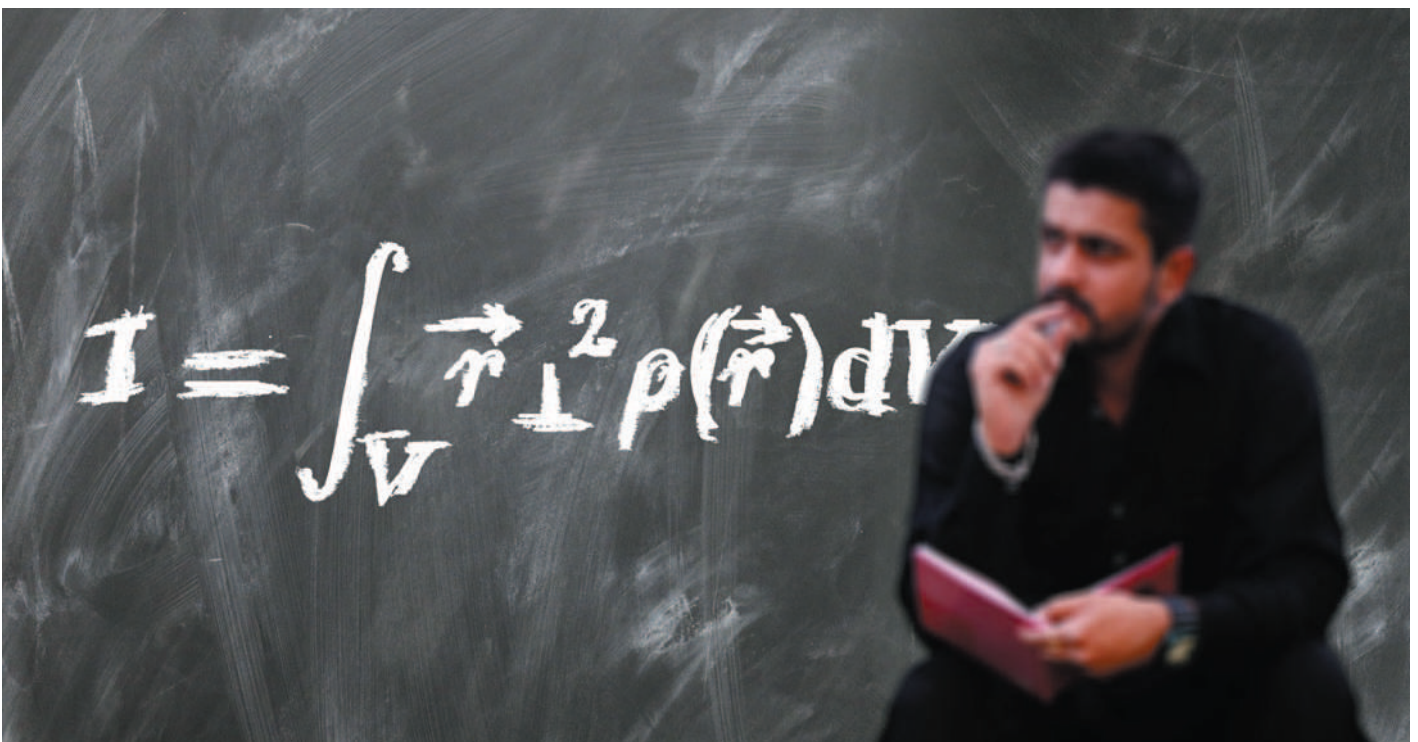
Aprofitarem l'avinentesa per destacar que els centres educatius han continuat amb la seva formació en un percentatge molt elevat. Si el curs passat vàrem realitzar 52 activitats de centre o intercentres, per aquest curs 20-21 en tenim 48 d'iniciades. A més, volem destacar que més de 900 professionals de la comarca que atenem varen participar durant el primer trimestre en la formació intensiva sobre l'ús d'entorns virtuals d'aprenentatge, realitzada completament de forma virtual i tutoritzada per tots els components de l'equip pedagògic.

- No hi hem participat de forma directa, però sí indirectament a través de la participació en l'avaluació, el debat i la preparació prèvies a la redacció del Pla Quadriennal de formació del professorat 2020-2024. L'avantprojecte recull l'enfocament i la tendència que abans s'ha descrit i comentat, respecte de la formació del professorat. Considerem a més que, encara que moltes competències en matèria d'educació siguin estatals, és una llei molt necessària que encara no tenim a les Illes Balears i que permetrà treballar a partir d'un consens més ampli que l'actual i amb una base legal que donarà més coherència dins de la diversitat i que marcarà límits a aspectes clau.

CENTRE DE PROFESSORAT DE MENORCA

- El centre de professorat de Menorca existeix des de l'any 1985, i ha passat al llarg dels anys per diferents modificacions del concepte.
- Les modalitats formatives que s'ofereixen des de tots els centres de professorat de les illes balears venen regulades pel Pla Quadriennal de Formació del Professorat, que en l'etapa que ens ocupa compren des del 2020 fins el 2024. En el Pla Quadriennal s'emfatitza la prioritat de la modalitat de Formació en el Centre (FEC), segons la qual cada centre educatiu, a proposta de l'equip directiu i amb l'aprovació del claustre, presenta una sol·licitud de formació a partir d'una necessitat detectada en el centre. Altres modalitats de formació especificades també en el Pla Quadriennal i que també s'ofereixen en més o menys volum des dels centres de professorat són les Formacions d'Àmbit (FA), formacions sobre una temàtica concreta i obertes a tots els docents de Menorca. S'organitzen també altres activitats formatives que responen a altres modalitats com són les Activitats Puntuals de Formació en format Jornades, cicles de conferències o similars.

- Apostem per un model competencial, formacions en les quals el professorat s'enfronti a tots els possibles escenaris que es troben dins les aules de tots els centres educatius en l'època que vivim. Les línies prioritàries de formació establertes en el PQ representen els àmbits de treball que cal abordar per tal d'aconseguir la competència docent, per una part, i la competència de l'alumnat, per l'altra. Treballar amb metodologies actives, apostar per materialitzar l'educació inclusiva, atendre les necessitats socioemocionals, fomentar la creativitat i la formació musical i artística, atenent també tot el desenvolupament digital que el moment requereix, són alguns dels eixos sobre els quals pivota la feina dels centres de professorat.
- La situació de pandèmia ha modificat substancialment la nostra manera de fer la feina, tant des del punt de vista de l'equip pedagògic com pel que fa a l'organització de les formacions. Hem hagut d'adaptar-nos al format telemàtic a través d'eines que permeten les videotrucades i hem treballat per tal de poder dur a terme les formacions sense descuidar cap de les fases en les quals es divideixen les nostres formacions, basades en la pràctica reflexiva. ■

LA VEU DELS MESTRES A LA HISTÒRIA DE L'EDUCACIÓ

Bernat Sureda,
professor de la Universitat de les Illes Balears

Un dia de 1866 l'alcalde de Mar-ratxí va acomiadar el mestre del llogaret de sa Cabaneta perquè anava cada dia a dormir a la seva casa en el poble veí de Santa Maria. Per un model d'història que es feia fins no fa gaire i que encara es fa, fets com aquest quedaven ocults. Dominaven les investigacions que ateni- nien només aspectes superestructu- rals, a narratives generalitzadores i que ateni- en poc el paper dels subjectes in- dividuais en la investigació històrica. No es tracta d'anar cap a una història anec- dòtica que res expliqui, sinó de fer pre- sents i donar veu als protagonistes de la història per entendre el món en què vivien i en el qual desenvolupaven la seva activitat. La petita història del mestre de sa Cabaneta diu molt de l'a- plicació de la Llei Moyano de 1857 en els inicis de la construcció del sistema edu- catiu liberal i de la situació d'uns mes- tres que, el segle XIX, depenien d'uns ajuntaments no sempre disposats a pa- gar les despeses derivades de les ne- cessitats d'escolarització de la població.

la història de l'educació ha prestat escassa atenció a aquelles dones i homes encarregats de l'activitat diària de l'escola

Tradicionalment la història de l'educa- ció ha prestat escassa atenció a aque- lles dones i homes encarregats de l'activitat diària de l'escola i que eren els que realment executaven com po- dien, entenien o consideraven més

Alumnes i mestres de l'Escola de Pràctiques en el pati de l'edifici de les Avingudes. Anys seixanta. Arxiu Escola de Pràctiques.

adient les directrius polítiques o les gran teories pedagògiques. Poc interessava als investigadors el que hi havia més enllà de les lleis, dels principis teòrics, de les dades estadístiques o dels acords oficials de les institucions plasmats formalment en les seves actes i documents. De fet, les fonts que aporten informació extensa sobre aquests temes com les corrents pedagògiques, les normes legals o els actes administratius poc diuen de com funciona l'escola diàriament, del que era quotidià a les institucions escolars a cada època. Per aquest motiu la recerca històrica de l'educació cada dia s'interessa més per com era en realitat la vida de l'escola. En aquest gir que preten una visió diferent del passat de l'educació, les persones concretes, els educadors en general i els mestres en particular cobren un fort protagonisme.

La història de l'educació no ha quedat al marge del debat que de fa dècades viu la història en general sobre la signi-

ficació dels individus concrets en contraposició a les estructures i els mecanismes que poden regir els esdeveniments, fora de tota intenció subjectiva. El que es pot considerar subjectiu, en els dos sentits del terme – relatiu als subjectes concrets i el que quedaria exclòs de la ciència amb l'aplicació de criteris positivistes estrictes – ha de ser incorporat al coneixement històric. Des d'aquest enfocament científic, els mestres cobren una especial significació com a subjectes de la recerca històrica en educació. Ara, a més de les idees pedagògiques més divulgades, de les polítiques educatives i de les dades quantitatives, ens interessa també el que s'ha anomenant la cultura escolar. És aquest un concepte definit de formes diverses però que en poques paraules es pot dir que inclou el conjunt de normes no escrites, de valors, de rituals, de tradicions, significats i creences assumides pels docents i que orienten la seva pràctica quotidiana. Un corpus que es plasma en una forma

d'actuar, d'organitzar el temps i l'espai, de relacionar-se amb els objectes, amb els alumnes i els companys, de recompensar o castigar, de prioritzar o postergar. Tothom que ha treballat a un centre educatiu sap que existeixen unes pautes de comportament, uns hàbits i uns referents simbòlics que són compartits i que es manifesten de forma molt independent de les normes dictades, de la reglamentació escrita o de les idees pedagògiques de moda. Aquesta cultura és un substrat que té una gran inèrcia i que és molt difícil de transformar.

L'historiador s'ha d'aproximar a noves fonts com són les que generen els mateixos mestres

Margarida Carpena Montesino amb les seves alumnes de Muro 1912. *Educacionista*, nº 6, 10 d'octubre de 1912.

Per conèixer aquests nivells de la història educativa, l'historiador s'ha d'aproximar a noves fonts abans poc considerades com són les que generen els mateixos mestres: les seves memòries personals o professionals, els articles publicats a diaris i revistes, els llibres escolars dels quals n'eren autors, cartes, fotografies, objectes que feien servir, materials didàctics que construïen o empraven, testimonis orals, etc. Totes aquestes fonts eren considerades abans com a molt subjectives i, per tant, poc fiables per construir una interpretació històrica rigorosa. Però actualment hem arribat a la conclusió de que és impossible descriure amb absoluta objectivitat els esdeveniments històrics i que és més important explicar aquets fets i entendre com pensaven, quins eren els ideals, els sentiments i les motivacions dels subjectes de la història. Per aquest motiu actualment no rebutgem cap testimoni del passat i, conscients de que totes les fonts tenen una part de subjectivitat: els llegim, interpretam, sotmetem a crítica i traïem conclusions.

El Grup d'Estudis d'Història de l'Educació de la UIB s'interessa per aquesta quotidianitat de l'escola

Des de fa ja anys, el Grup d'Estudis d'Història de l'Educació de la UIB s'interessa per aquesta quotidianitat de l'escola, per la pràctica diària a què ens hem volgut acostar des de fonts poc emprades com els llibres escolars, les fotografies, els objectes o els testimonis dels mestres.

Memòria de pràctiques. Arxiu UIB.

Una d'aquestes investigacions, que va formar part de la tesi doctoral de Gabriel Barceló Bauzà, va consistir en explorar la col·lecció de memòries de pràctiques dels alumnes de Magisteri que es troben a l'arxiu de l'antiga Escola Normal, que actualment forma part de l'Arxiu Històric de la Universitat de les Illes Balears¹. En aquest cas concret es va treballar amb les memòries corresponents al període del primer franquisme 1939-1948.

Aquests documents recullen els treballs fets pels alumnes al final dels seus estudis després d'una estada a un centre públic o privat sota la supervisió d'un tutor del centre. Són, per tant, documents que constitueixen un exercici acadèmic i que havien de ser jutjats i qualificats. Per aquest motiu es podria pensar que són absolutament subjectius en relació a les dades que aporten. Però una lectura crítica dels documents ens demostra que encara que hi pugui haver deformacions de la realitat, les

memòries presenten dades objectives i a més en el fons, fins hi tot les tergiversacions, mostren el que es considerava ideal i acceptable mentre que es tendeix a amagar allò que es considera incorrecte, inoportú o censurable. Aquest treball, juntament amb altres² que han explorat les mateixes fonts, combinades amb els testimonis personals dels alumnes que varen anar a aquelles escoles en aquella època, mostren que una cosa era el model educatiu del franquisme i l'altre la pràctica dels mestres sota el franquisme. L'aproximació a aquestes fonts i el fet de donar protagonisme als mestres posa en evidència que no podem generalitzar i qualificar de forma uniforme la pràctica educativa de tots els mestres d'una determinada època, amb una definició que correspongui a realitats sociopolítiques exteriors a l'escola. Donar la paraula als mestres en la investigació històrica permet fer una explicació històrica amb més matisos i menys estereotips. ■

1. Barceló Bauzà, G.; Moll Bagur, S.; Sureda García, B. (2017). La escuela privada religiosa en Mallorca durante la postguerra. *Cultura y práctica escolar. History of Education & Children's Literature*, 12(2), 191-212.
2. Barceló-Bauzà, G.; Comas Rubí, F.; Sureda García, B. "Abriendo la caja negra: la escuela pública española de postguerra." *Revista de Educación* 371 (2016): 61-82.

TRANSITANT CAP A LA MILLORA DE LA FORMACIÓ DEL PROFESSORAT

Miquel F. Oliver Trobat,
Degà de la Facultat d'Educació de la UIB

La recerca aporta múltiples evidències sobre la relació entre la formació del professorat i la qualitat dels sistemes educatius. Les dades que associen una bona formació dels docents amb la millora dels resultats de l'alumnat són aclaparadores. Així doncs, tot pla de millora educativa que pretengui tenir èxit ha de tenir en compte la competència professional del professorat.

En aquest context, ens podem demanar si els nostres sistemes de formació del professorat –tant el de la inicial com el de la permanent– estan correctament orientats per a una bona capacitat professional dels educadors. Un servidor, tot i ser conscient de les millores que s'han produït els darrers anys, creu que no. Tenc la plena convicció que encara hi ha coses que no fem del tot bé.

QUINES COSES ENCARA NO FEM?

Primer de tot, vull assenyalar que s'inverteix poc en la formació inicial i permanent del professorat. Però el problema va molt més enllà; hi ha un bon grapat de forats negres amb els quals caldria encarar-nos. Només n'assenyalo alguns dels més evidents:

- No tenim una planificació coherent del desenvolupament professional dels docents. Això provoca que hi hagi moltes iniciatives aïllades, d'incidència gairebé nul·la en la millora i

la transformació de l'educació; iniciatives que no fan altra cosa que provocar el desconcert identitari i competencial dels docents.

- No fem actuacions per atreure els millors candidats per a les carreres docents; no fem proves de selecció que garanteixin que l'alumnat tingui els atributs necessaris per poder desenvolupar les competències que requereix la professió docent.
- No arribam a aconseguir la cohesió del pla formatiu. Els plans d'estudis de la formació inicial es basen en moltes matèries, unes pràctiques curriculars als centres docents i un petit treball de recerca final. L'alumnat pot arribar a tenir més de quaranta assignatures i els seus respectius professors, tot plegat en el marc d'una estructura de dèbil acoblament i amb una coordinació que no va més enllà de la voluntat aïllada de determinats docents de compartir petits projectes. A més a més, la coordinació entre els centres de pràctiques i les universitats també es feble i generalment no hi ha cap planificació conjunta de l'acompanyament que s'ha de fer a l'alumnat.

- L'actual sistema d'accés a la docència no garanteix una avaluació competencial, no hi ha cap tipus de procés de formació del professorat novell. A més, la formació permanent encara

està massa poc vinculada amb les tasques i responsabilitats concretes dels docents; els centres educatius no s'entenen com l'eix sobre el qual ha de pivotar l'aprenentatge dels docents. La formació no es preveu lligada amb un projecte creat per tot l'equip docent i per la comunitat educativa. Tampoc no està coordinada amb la xarxa socioeducativa on s'ubica el centre.

- No valoram el docent expert i, en conseqüència, no el podem incorporar al sistema formatiu, com a professor, tutor o assessor, tant en la formació inicial com en la permanent.

CAP A ON APUNTEN LES NOVES TENDÈNCIES EN FORMACIÓ DEL PROFESSORAT?

La recerca educativa posa de manifest quines són les mesures que poden contribuir a capgirar la situació. Algunes de les més destacables són:

- Incorporar estratègies per atreure l'alumnat amb els atributs adients.
- Fer proves d'admissió que avaluïn els atributs cognitius (instrumentals) però també els no cognitius (habilitats interpersonals, ajust psicològic, motivació intrínseca, orientació cap al desenvolupament professional, etc.).

- Garantir un coneixement pràctic i de la realitat escolar més gran en els docents universitaris que participin en la formació del professorat, alhora que s'hi incorporin com a docents els mestres i professors en actiu ja experimentats explorant noves figures de docents associats lligats a la pràctica professional.
- Donar un enfocament competencial a la formació i vincular la formació acadèmica al coneixement pràctic dels centres educatius.
- Dedicar més temps a les pràctiques als centres i formar tots els tutors (de la Universitat i dels centres educatius) en processos de pràctica reflexiva i d'acompanyament constructiu.
- Formar els futurs docents en investigació educativa.
- Millorar la coordinació de l'equip docent passant de processos d'ensenyament-aprenentatge fragmentaris a processos holístics .
- Incorporar un període d'inducció professional (Teaching Teachers Onsite) entre la formació inicial i la pràctica professional. Anar incorporant aquesta etapa en el procés d'accés a la docència.
- Centrar la formació permanent en el projecte educatiu del centre docent i de la comunitat a partir de metodologies de pràctica reflexiva i aprenentatge realista.
- Coordinar, de forma efectiva, la formació inicial i la formació permanent.

Cal remarcar –i això també ho posa de manifest la recerca educativa– que aquestes mesures tenen poca repercussió si es posen marxa de forma aïllada. Cal, per tant, dissenyar plans d'actuació coordinats entre les universitats, les conselleries, els centres i els docents mateixos.

QUÈ CREIEM QUE HEM DE FER?

Per determinar les mesures a posar en marxa, disposam dels resultats d'un estudi Delphi realitzat a les Balears amb la participació de tot el professorat de la Universitat de les Illes Balears (UIB) amb almenys tres anys d'experiència en el grau d'Educació Primària (GEP) (128 professors d'onze departaments) i 157 mestres que tutoritzen les pràctiques. L'objectiu era consensuar diverses mesures per tal de millorar la formació inicial del professorat. En el conjunt dels tres qüestionaris resposts, els participants varen valorar fins a 84 mesures de millora, 28 de les quals foren proposades pels participants. D'entre aquestes iniciatives, cal destacar que les vuit que assoliren un consens més elevat foren: fomentar l'adopció de metodologies didàctiques innovadores en els estudis; establir una nova articulació en les relacions entre les escoles i la Universitat que permeti una concordança més gran entre el programa formatiu de la UIB i el que passa a les aules; adoptar metodologies innovadores en els processos d'ensenyament-aprenentatge; dissenyar i implementar polítiques de revaloració social dels mestres; formar grups més reduïts en els estudis; adoptar noves formes d'organització per a la millora dels processos d'ensenyament-aprenentatge; establir criteris més selectius en relació amb el professorat permanent que imparteix docència en els estudis, i establir criteris més selectius en relació amb l'alumnat que accedeix al GEP¹ (vegeu la figura 1).

Figura 1. Les vuit mesures prioritàries per millorar la formació inicial dels docents, segons el professorat de la UIB i els mestres tutors de pràctiques dels centres educatius. Font: Elaboració pròpia.

COM HEM COMENÇAT A TRANSFORMAR LA FORMACIÓ INICIAL?

A partir de l'estudi esmentat i d'una anàlisi del context de la formació del professorat a les Illes Balears,² el professorat de la UIB va instar el Rectorat a implicar-se en el tema. La resposta fou la creació del Programa de Millora de la Formació Inicial dels estudis de mestre i de professorat de secundària.³ En el marc d'aquest programa, s'han començat a implementar mesures, començant per les vuit que obtingueren màxima prioritat en l'estudi Delphi. Cal destacar-ne les següents:

- Disminució de l'oferta del nombre de places de nou accés en el cas del GEP (que eren les més elevades), la qual cosa ha permès abaixar les ràtios en els grups classe i millorar la qualitat educativa.
- Creació de la xarxa de centres col·laboradors de la UIB en la formació inicial dels estudis de mestre d'educació infantil i de primària, per tal d'acostar la formació teòrica a la pràctica docent, millorar les pràctiques i establir vincles de cooperació entre la UIB i els centres educatius.
- Implementació gradual de metodologies innovadores en el procés d'ensenyament-aprenentatge. Durant els darrers quatre cursos, més de 100 professors de la UIB s'han format en la metodologia d'aprenentatge realista, s'ha format 33 docents (de la UIB, dels centres i d'inspecció) en acompanyament constructiu (adreçat a la tutorització de pràctiques) i en aquests moments s'han començat a formar els tutors dels centres i de la UIB.
- Experimentació d'un procés de programació holística en el marc de les

assignatures teòriques treballant de forma coordinada mitjançant el treball per projectes i l'aprenentatge realista, amb la intenció de generalitzar l'experiència en el conjunt del grau d'Educació Infantil i Educació Primària.

- Implementació d'un sistema que faciliti la coordinació del professorat (franja sense docència, coordinadors d'assignatura, de mòdul i d'equip docent).
- Disseny col·laboratiu del Projecte educatiu de la Facultat d'Educació amb la participació de tots els agents implicats (docents, mestres i alumnat).
- Disseny i experimentació (mitjançant una prova pilot) de proves d'admissió que avaluin els atributs cognitius i no cognitius a partir d'un procés participatiu, que ha comptat amb més de 500 participants. Aquestes proves s'aplicaran per primer cop el mes de maig de 2021.⁴

L'inici d'aquest procés de transformació i els contactes arran de la implicació d'altres universitats de l'Estat en els processos participatius engegats a la UIB, varen generar la creació del Grup Palma per a la Millora de la Formació Inicial del Professorat,⁵ amb la participació de professors de la Universitat de Barcelona, Universitat Complutense de Madrid, Universitat de València, Universitat del País Basc i de la UIB, com a Universitat coordinadora. El grup pretén ser una plataforma de transformació de la formació, i per això treballa en el disseny de propostes per ser aplicades en diversos entorns.

El procés de transformació s'ha iniciat. No és aquesta una tasca fàcil ni de resultats immediats. No obstant això, creiem que el fet d'estar fonamentat en

una construcció col·laborativa i basada en evidències ens permet ser optimistes.

ON PODEU TROBAR MÉS INFORMACIÓ SOBRE L'EXPERIÈNCIA DE LA UIB?

Sureda-Negre, J. i Oliver-Trobat, M. F. (Dir.) (2015). *La formació inicial del professorat d'Educació Infantil i Primària a les Illes Balears*. Estat de la qüestió i propostes per a la millora. Palma: Departament de Pedagogia Aplicada i Psicologia de l'Educació. Universitat de les Illes Balears. Disponible a: <https://bit.ly/3uZWKIQ>

Sureda-Negre, J.; Oliver-Trobat, M. F. i Comas-Forgas, R. L. (2016). Medidas para la mejora de la formación inicial de los maestros según el profesorado de un departamento de pedagogía. *Bordón*, 68(2), p. 155-168. <https://doi.org/10.13042/Bordon.2016.68210>

Sureda-Negre, J. (Dir.) (2017). *La millora de la formació inicial dels mestres (segons el professorat del grau d'Educació Primària de la UIB i els mestres coordinadors de les pràctiques)*. Palma: Departament de Pedagogia Aplicada i Psicologia de l'Educació. Universitat de les Illes Balears. Disponible a: <https://bit.ly/3oeNlck>

Sureda-Negre, J.; Oliver-Trobat, M. F. i Comas-Forgas, R. L. (2020). Improving the Training of Primary School Teachers: Agreements and Disagreements Between Active Teachers and University Professors. *Educational Practice and Theory*, 42(2), p. 79-104. <https://doi.org/10.7459/ept/42.2.05>

Oliver-Trobat, M. F. i Rosselló-Ramon, M. R. (Coord.) (en premsa) *Transformant la formació inicial del professorat: el paradigma realista*. Palma: Lleonard Muntaner. ■

1. L'estudi es pot consultar a: <https://bit.ly/30eNlck>

2. L'estudi es pot consultar a: <https://bit.ly/3uZWKIQ>

3. Trobareu tota la informació a: <http://pmfip.uibvirtual.es>

4. Tota la informació de les proves es pot consultar a: <https://bit.ly/30jD0BC>

5. En trobareu més informació a: <http://www.grupopalmaedu.org>

RETRAT D'EN GUSTAVO

Jaume Morey Illa

Gustavo Peñalver Vico, o Gustavo com és conegut artísticament, va néixer el 1939 a Cartagena i va ser el major de set germans, un fet que com ell diu el va acostumar a funcionar “a toc de diàna”. De la seva infantesa recorda una ciutat destruïda i arruïnada per les bombes de la Guerra Civil i com el seu primer contacte amb el color foren els cromos d'escuts de futbol que sortien a uns xiclets tan xerecs, segons ell, “que s'enganxaven a les dents”.

“Quan veig l'escut de l'Atlethic de Bilbao encara me'n record d'aquells temps” - diu amb un ulls espurnejants de qui sap que connecta amb els records més vitals com són els de la infància. D'aquell temps recorda les caixes de colors Alpino que li regalava la seva mare, que ha plasmat a les finestres de s'escola de s'Auba, i dels dibuixos que li feia una padrina seva.

La seva arribada a Mallorca va ser de ben nin i aviat ja demostrà la seva vocació en guanyar un grapat de premis de dibuix i pintura. Marxà a Barcelona a estudiar arquitectura però aviat connectà amb el que seria el seu camí vital: la pintura i l'art en general. Perquè cal tenir present que en Gustavo és conegut com a pintor però també és un intel·lectual complet, una capsa inesgotable d'històries, coneixences i anècdotes.

I és lògic perquè quan se'l coneix es veu que no és un personatge pla sinó ple, ple de vida, ple de projectes, ple d'il·lusionisme i de fam per viure, com ell mateix va titular el catàleg del seu 80è aniversari, un home que ha viscut “una vida desesperadament feliç”. I una vida que podrien ser moltes, perquè es poden haver de necessitar moltes vides per a conèixer tanta gent i tan famosa com ell ha conegut: Blai Bonet, Marc Chagall, Joan Miró, Roy Liechstein, Maria del Mar Bonet, Cojuelo, Jimmy Hendrix, David Bowie, Portamisser i un llarguíssim etcètera.

Es veu que no és un personatge pla sinó ple, ple de vida

Coneixences que han estat com els colors de la seva paleta, intensos, plens d'ensenyances que han enriquit la seva obra i la seva visió del món, de la vida i d'entendre l'art com una experiència global de la qual tothom pot participar i que ha de servir per a denunciar la injustícia social. En Gustavo diu que “el paisatge està molt bé per gaudir-lo, per anar a menjar una truita, per tenir una experiència espiritual però l'art ha de servir per denunciar tanta injustícia com hi ha avui dia. Perquè hi ha molts poderosos que s'aprofiten dels pobres desgraciats que no tenen res.”

I on la trobam tota aquesta crítica dins la seva obra? Idò als títols de les seves creacions, perquè també diuen que es va perdre un gran literat amb ell i amb

un llenguatge encriptat a base de colors i símbols. Per això no és estrany trobar els colors de la bandera republicana als seus personatges, així com el blau que representa la Falange, el morat de l'Església, dos tipus de verd per a representar militars i guàrdia civil i d'altres que no deuen ser tan evidents.

Una crítica que ell defineix com "feta amb vaselina", producte dels anys de la censura franquista, però que li va costar l'exili i l'assetjament dels grupuscles de l'extrema dreta i que el varen empènyer a iniciar una nova i, qui li havia de dir, exitosa carrera artística al Berlin dels anys 70 i 80. Anys políticament convulsos amb la Guerra Freda sempre present. Temps d'artistes compromesos amb el canvi i amb les idees progressistes. Un "perpetuum mobile" que encara li dura i l'empeny. Així no és de bades que s'hagi implicat en cos i ànima amb Capdepera.

Per això no és estrany trobar la seva obra escampada per tot el municipi, tant que donaria per a una ruta guiada d'un parell mallorquí d'hores i no ens deixaríem de sorprendre. Ha col·laborat amb innumbrables associacions i ONG, els ha donat obra seva i hi ha fet molta feina. Aquest tret ha estat una constant a la seva vida i ara, un cop més, ho ha tornat a fer en col·laborar a les escoles de Capdepera.

No és estrany trobar la seva obra escampada per tot el municipi

La seva primera intervenció a un centre escolar va ser el 2015 al CEIP s'Alzinar de Capdepera, on va donar set personatges ceràmics i unes lletres dissenyades per ell perquè adornassin la façana de l'escola pública. Allò va ser una primera passa per a realitzar després, durant el 2019 i el 2020, un altre mural de grans dimensions al pati d'infantil de la mateixa escola.

Ja dins el 2020 de ple i convidat per l'equip directiu de l'escola de Cala Rajada s'ha llençat a crear el que pot ser, probablement, la seva obra de major grandària. Una intervenció que ha abastat les façanes de l'escola i que l'ha transformat per complet de cara a tots els que encara guardaven a la memòria els antics colors verds grisencs. El xoc per als qui coneixien aquella vella versió del "Col·legi Públic s'Auba", com resava l'estantís rètol de l'entrada, es pot assimilar al xoc conegut com la "síndrome d'Stendhal", en deixar-los bocabadats i amb els peus clavats en contemplar aquell espectacle de color que es desplega davant els seus ulls astorats.

La comparació pot arribar a ser odiosa. Aquest canvi d'aparença a l'escola arriba a ser més significatiu encara si es coneixen les circumstàncies que han envoltat la seva execució i més concretament com aquesta obra ha suposat, per als ulls dels qui ho sabien, la visibilització d'un canvi de rumb en el si d'aquests centres educatius amb l'arribada d'un relleu dins els equips educatius d'ambdues escoles.

Els infants han de participar d'allò que jo faig

I com veu ell l'educació en general i la educació plàstica dels infants? "Els infants han de participar d'allò que jo faig. Els alumnes han pintat els murals dels colors que els hi marcava i més endavant els ompliran de personatges propis. Qui sap? Potser en el futur aquests alumnes diran: mira jo vaig pintar això o en Gustavo ens va ensenyar a pintar aquí. Crec que aquesta experiència haurà servit perquè molts s'obrin a l'experiència artística i, si agafen gust pel dibuix i la pintura, poden exercir el seu art no només en la pintura sinó a molts altres oficis com al teatre, l'escultura, el cinema o la música".

Els mestres no només s'han de dedicar a explicar dades i continguts

“A més, no es poden oblidar els idiomes, ja que ens obren l'experiència de viure i conèixer el món que ens envolta.” I t'ho diu un home que ha voltat el món per l'Equador i no en un sentit figurat. “Els mestres no només s'han de dedicar a explicar dades i continguts sinó que s'han d'obrir i ser generosos, mostrar-se als seus alumnes i inspirar-los, ja que això els marcarà per a tota la vida. Jo encara vaig pel carrer i molts nins i nines em criden pel meu nom i em saluden perquè han compartit l'experiència de pintar plegats quan érem a l'escola i, a més, moltes mares em mostren el seu agraïment per haver-los donat l'oportunitat d'aquesta experiència”.

Totes aquestes reflexions defineixen una ideologia però estan recolzades per la seva incansable activitat i acció, no només pintant sinó cercant també patrocinadors per a finançar aquestes intervencions. La fama de la qual gaudeix a Berlin i Alemanya ho han fet possible. També és partidari que aquesta implicació artística hauria de ser més generalitzada i a cada municipi els artistes haurien de poder intervenir artísticament a les escoles, com ell ha fet.

D'aquestes intervencions a les escoles n'hem volgut parlar amb els equips directius dels centres de Capdepera i Cala Rajada, de com han viscut aquest temps de convivència amb un personatge tan intens com en Gustavo i també de quin ús pedagògic fan d'aquesta intervenció amb els seus alumnes:

PARLAM AMB LA DIRECTORA DEL CEIP S'ALZINAR DE CAPDEPERA, MARIA ANTÒNIA SANTANDREU

Com va sorgir la idea de que en Gustavo intervingués a l'escola?

Va ser en Paco Galián, mestre de l'escola, qui va tenir la idea inicial que en Gustavo pintàs la paret de l'entrada de la Plaça de la Constitució, que llavors estava en obres. Quan en Gustavo va venir a visitar l'escola, va trobar que aquella paret no era la més idònia per a fer un mural i estava tan engrescat que es va decidir per fer-lo a una altra ubicació: la paret de l'entrada principal. De totes maneres, la idea de fer alguna intervenció a la entrada de la Plaça de la Constitució encara no està del tot descartada.

Quina va ser la reacció dels infants mentre s'executava la intervenció?

El curs passat va coincidir l'exposició d'en Gustavo al Cap Vermell i, posteriorment, la pintada del mural. Per tant l'alumnat ja va iniciar una feina amb l'exposició i es va engrescar molt. El mural en va ser la culminació.

Quin balanç en feis?

Molt positiu. La feina es va iniciar el curs passat i, per mor de la Covid es va acabar al desembre d'aquest curs. És un privilegi poder comptar amb una obra d'un artista amb tant de renom com en Gustavo, i d'aquestes dimensions: 40m2 a la nostra escola.

Educativament parlant quin ús en feis de tenir la seva obra plasmada a les vostres parets?

En el nostre centre els cursos de 3r i 4t de primària ja treballen des de sempre els artistes locals. Però el fet de tenir una obra en viu i en directe d'en Gustavo fa que se'n pugui treure encara més profit! La seva obra té el poder d'arribar directament als infants: els seus colors tan vius, els personatges...

Com definiries en Gustavo per a algú que encara no el conegui?

És un artista nat, una gran persona, molt propera i entranyable. Li estarem sempre agraïts per la seva col·laboració, per tenir-nos en compte i per fer de la nostra escola un espai cultural.

PARLAM AMB EL DIRECTOR DEL CEIP S'AUBA, JOAN JOFRE

Com va sorgir la idea de que en Gustavo intervingués a l'escola?

La idea inicial va sorgir amb el canvi d'equip directiu, ja que es volia canviar la imatge exterior del centre que havia quedat un poc desfassada. La primera proposta era pintar l'escola de blanc i fer les lletres noves; l'Ajuntament havia de pintar la façana i en Gustavo, famós artista local i molt conegut per les seves aportacions al municipi, havia estat "escollit" per dissenyar les noves lletres. Vàrem contactar amb ell per traslladar-li la nostra petició i d'aquesta manera va començar aquesta aventura.

Quina va ser la reacció dels infants mentre s'executava la intervenció?

La veritat és que gran part de la intervenció d'en Gustavo va ser durant el mesos d'estiu i setembre quan no hi havia nins. Quan varen arribar el primer dia d'escola, els que no n'estaven assabentats varen al·lucinar. Comentaven que semblava una escola nova.

Una vegada amb els alumnes al centre i amb en Gustavo fent feina els nins encara estaven més contents, li duïen dibuixos, li demanaven autògrafs i li contaven coses seves. En Gustavo gaudia molt d'aquests moments, ja que és una persona molt generosa i sociable.

Quin balanç en feis de tot plegat?

Molt positiu! La feina que en Gustavo ha fet de manera TOTALMENT GRATUÏTA I DESINTERESSADA ens ha ajudat a encaminar el nou curs escolar. Curs nou i diferent per totes les circumstàncies que vivim i, a més, pel canvi d'equip directiu. Pensam que ha ajudat perquè els nins venguessin més contents a l'escola i també ha donat alegria a tota la comunitat educativa. El feedback que hem tengut de les famílies ha estat molt positiu i una majoria ens han transmès que els agrada el "canvi d'imatge".

Educativament parlant quin és l'ús de tenir la seva obra plasmada a les vostres parets?

Pensam que el més important ha estat que els nins hagin pogut participar en donar color a parts de les figures del mural de la planta baixa. Això ha fet que augmentin el seu vincle amb l'escola.

Vàrem organitzar un concurs de dibuix sobre la façana del centre perquè els nins poguessin donar el seu punt de vista sobre la tasca feta per en Gustavo i, com a premi, l'artista els va regalar a cada un dels guanyadors una serigrafia signada i un llibre amb un recull de les seves obres. A més a tots els participants, més de 300, els va regalar una postal.

De fet l'obra encara no està acabada. Quan passi l'hivern en Gustavo encara té preparades algunes intervencions més al centre amb la participació de l'alumnat.

Com definiries en Gustavo per a algú que encara no el conegui?

Molt professional, gran artista i encara millor persona. Generós, enèrgic, tranquil, sociable i xerrador. Com a darrera característica no podria obviar que és molt detallista. ■

MANIFEST

D'ENLLAÇATS PER LA LLENGUA

Les persones catalanoparlants formam una comunitat lingüística europea amb la major part del seu domini lingüístic dividit en diversos estats en el si dels quals constituïm una minoria no explícitament reconeguda, i a la qual no se li reconeix de manera efectiva la capacitat legal de protegir-se col·lectivament i de decidir en llibertat el seu futur.

Mentre la Constitució espanyola estableix l'obligat coneixement de la llengua castellana a tota la ciutadania de l'estat, les comunitats autònomes de llengua catalana no han pogut legislar, als seus estatuts, l'obligatorietat del coneixement de la llengua pròpia; d'aquesta manera s'ha instaurat el principi de desigualtat legal entre ciutadans en matèria lingüística.

Aquesta mateixa desigualtat la trobam a la Constitució francesa, on es determina que la llengua de la República és el francès, sense que es faci referència a la resta de llengües territorials de l'estat. Igualment, tampoc la legislació italiana preveu reconèixer al català, a la ciutat sarda de l'Alguer, un estatut equivalent al que rep l'italià. En conseqüència, en no establir-se per al català un estatut equiparable al que se li atorga al castellà, al francès o a l'italià, ni en les legislacions estatals ni en els textos constitucionals que li són aplicables (amb l'excepció del cas andorrà), es consagra que els drets lingüístics de les comunitats de llengua catalana no es puguin exercir de manera igualitària en aquells estats on les persones catalanoparlants constitueixen un grup minoritzat.

Constatam, a més, que per causa d'això, creix la minorització de la llengua i avança el procés intencionat de substitució a què es veu sotmesa, i ho fa de manera especialment greu en les generacions més joves. Davant d'això i de la situació que ho fa possible i ho promou, declaram que tenim el dret a desenvolupar la llengua i la cultura pròpies de forma normal, plena i lliure, que tenim el dret que estigui garantida la nostra existència i el dret a disposar de les eines que facin una cosa i l'altra possibles.

Per això les entitats signants d'aquest manifest expressam la nostra ferma voluntat de treballar totes plegades per:

1. Reivindicar la unitat, el reconeixement i l'oficialitat de la llengua cata-

lana en tot del seu domini lingüístic, que s'estén per Catalunya, Catalunya del Nord, la Franja de Ponent, Andorra, les Illes Balears i Pitiüses, la ciutat de l'Alguer i la major part del País Valencià, on rep també el nom de valencià, i promoure, en conseqüència, que les relacions entre les diferents institucions del territori que la tenen com a llengua pròpia s'hi vehiculin, i que hi hagi una plena reciprocitat dels mitjans de comunicació en català.

2. Aconseguir el reconeixement ple dels nostres drets lingüístics, resumits en el dret irrenunciable a poder viure plenament en català en el territori històric del domini lingüístic de la nostra llengua.
3. Combatre les polítiques discriminatòries envers el català que condicionen les eleccions lingüístiques dels parlants. Cal pensar que la renúncia a l'ús normal de la llengua pròpia en el si del territori sobre el qual s'estén el seu domini lingüístic no és mai un acte espontani, sinó l'expressió d'una situació de subordinació mantinguda en el temps que facilita que s'arribi a un moment en el qual els propis parlants s'autolimiten i s'autocensuren, i acaben veient en la renúncia als propis drets lingüístics un acte de llibertat. És per això que proposam dignificar l'ús del català com a opció lingüística de prestigi davant l'autodiencara present en la societat.

4. Garantir que totes les persones que viuen a territoris de parla catalana coneixin i puguin usar la llengua que identifica la societat on viuen i, d'aquesta manera, garantir el seu dret a formar-ne part en igualtat de condicions independentment del seu origen i de la seva llengua inicial.
5. Defensar polítiques lingüístiques basades en l'equitat que permeten aconseguir la normalització del coneixement i de l'ús social de la nostra llengua en tots els àmbits comunicatius (administracions públiques, centres educatius, mitjans de comunicació, món econòmic i laboral, oci i entreteniment...).
6. Defensar que els centres educatius, com a espais principals de formació i socialització, garanteixin que els in-

fants i els joves siguin competents en català i puguin gaudir de les mateixes oportunitats, sigui quina sigui la seva llengua inicial i amb independència de la seva situació socioeconòmica. La llengua catalana ha de ser la llengua vehicular de l'escola.

7. Exigir, amb l'objectiu de compensar la situació sociolingüística actual, la utilització eficient de mètodes escolars immersius, dotats de recursos adequats, en aquells contextos que així ho aconsellen.
8. Promoure que el català sigui llengua per defecte en l'àmbit del lleure dels joves.
9. Promoure normatives que assegurin la igualtat de drets lingüístics de les comunitats catalanoparlants respecte de les comunitats de parlants de les llengües oficials dels estats en què es troba dividit el nostre domini lingüístic.

Febrer de 2021

Les entitats que donen suport a aquest Manifest d'Enllaçats per la Llengua són les següents: Centre de la Cultura Catalana d'Andorra, Amics de la Bressola, Plataforma per la Llengua, Acció Cultural del País Valencià, Òmnium Cultural de l'Alguer, Moviment Franjolí per la Llengua, Docents per la República, Escola Valenciana, Federació d'Organitzacions per la Llengua Catalana, El Tempir d'Elx, Intersindical CSC, STEPV Intersindical Valenciana, USTEC-STEs, Dret a Decidir País Valencià i STEI Intersindical. ■

CONFERÈNCIA INTERNACIONAL: EDUCACIÓ PER AL DESENVOLUPAMENT SOSTENIBLE

STES-Intersindical

Docents i no docents de l'Amèrica Llatina i de l'estat espanyol varen participar d'una conferència internacional que abordà els avenços en matèria educativa dels objectius per al desenvolupament sostenible establerts per l'Organització de les Nacions Unides per a 2030.

La trobada, convocada localment per la Federación de Docentes de las Universidades (FEDUN), va tenir lloc el passat dimecres 10 de març. L'objectiu de la reunió era analitzar "l'acompliment del punt 4 dels Objectius per al Desenvolupament Sostenible: una Educació de Qualitat en el marc dels ODS/2030".

Les dades publicades per l'ONU, que en els seus objectius per a avançar cap al 2030 atorga un lloc preeminent a la fita de garantir l'accés a l'educació, demostren que durant la darrera dècada "s'han aconseguit grans avenços a l'hora d'ampliar l'accés a l'educació i les taxes de matriculació a les escoles en tots els nivells, especialment per a les nines. Malgrat això, l'any 2018 encara hi havia fora de l'escola prop de 260 milions de nins, una cinquena part de la població mundial d'aquest grup d'edat". En el mateix sentit, els números oficials a escala planetària, posen de manifest també que més de la meitat dels infants i adolescents de tot el món no assolixen els estàndards mínims de competència en lectura i matemàtiques.

Avui la pandèmia de la Covid-19 ha fet més complex l'escenari. Els càlculs oficials diuen que el mes d'abril de 2020 ja eren prop de 1.600 milions de nins i joves que estaven fora de l'escola, de la mateixa manera que 369 milions d'infant depenien dels menjadors escolars.

"Mai com fins ara hi havia hagut tants nins i nines fora de l'escola al mateix temps, un fet que altera el seu aprenentatge i canvia de manera dràstica les seves vides, especialment les dels més vulnerables i marginats", diu el text de l'ONU, que també exposa una premissa: "La pandèmia mundial té greus conseqüències que poden posar en perill els avenços que tant ha costat assolir a l'hora de millorar l'educació en l'àmbit mundial".

10 DE MARZO

CONFERENCIA
INTERNACIONAL

Análisis del cumplimiento del punto 4 de los objetivos para el Desarrollo Sostenible:
Una Educación de Calidad en el marco general de los ODS/2030.

La compañera María Luz González Rodríguez y el compañero José Ramón Merino González de STES-i participarán en este encuentro para poner sobre la mesa el grado de desarrollo de estos objetivos en el Estado Español

▶ 10:30 HS. MEX

▶ 11:30 HS. PAN/CUB/EC

▶ 12:30 HS. VEN

▶ 13:30 HS. ARG/BR/URU

▶ 17:30 HS. ESP

POR: YouTube /FEDUN TV

En aquest camí, els governs i les comunitats educatives han fet esforços per a garantir que l'educació no s'aturi. Per això, les treballadores i els treballadors de l'educació juguen un paper indispensable.

A la trobada internacional de dia 10, representants sindicals de l'educació de l'Amèrica Llatina, el Carib i l'Estat espanyol varen repassar els aspectes que cal prioritzar amb l'objectiu de reforçar les accions en la lluita per a la millora de la qualitat educativa i pal·liar – de manera mancomunada entre totes les organitzacions – les adversitats que es desprenen de les desigualtats econòmiques pròpies de la realitat de cada regió, accentuades en els darrers anys per la pandèmia de la Covid i per l'onada neoliberal,

Des de la Confederació de Educadores Americanos (CEA), el seu titular Fernando Rodal donà la ben-

vinguda a la conferència i assenyala la necessitat i el compromís de “millorar la qualitat educativa a través del rastreig de dades per a poder saber què passa dins les escoles”, amb una atenció especial a les desigualtats socials existents.

La pandèmia mundial té greus conseqüències que poden posar en perill els avenços

Per part de la Confederació d'STEs-Intersindical, intervingueren els responsables d'Acció Sindical i Política Edu-

cativa Mari Luz González i José Ramón Merino. Tots dos feren esment de la “necessitat d'establir xarxes i de treballar de manera conjunta amb les organitzacions d'arreu del món en la tasca de millorar l'educació i de transformar la realitat, ja que aquesta és una tasca compartida”.

També esmentaren que la realitat de l'Estat espanyol cada vegada està més allunyada dels Objectius per al Desenvolupament Sostenible i explicaren que, des dels STEs s'està fent “un estudi que es diu *Agenda Infància 20-30* per a avaluar l'impacte de la pandèmia i el grau d'assoliment dels objectius abans esmentats, amb l'anàlisi de la situació actual i una posterior elaboració de propostes de millora”. Varen insistir en el fet que el tancament de les escoles, motivat per la pandèmia, ha fet recular els avenços de molts països; i posaren l'exemple de “nines que eren obligades a casar-se de manera prematura per mor del tancament dels centres educatius, que fins ara els servien de protecció”.

Es varen referir al fet que l'impacte del neoliberalisme comporta un desmantellament dels serveis públics i la cessió a mans del sector privat d'enormes quantitats de diners. Per exemple, en el cas dels fons europeus que han d'arribar a l'Estat espanyol per fer front a la crisi de la pandèmia, el Govern “ha posat aquests ajuts en mans de Microsoft, fundacions lligades a bancs poderosos i les empreses de l'IBEX-35 perquè dissenyin programes de recuperació”; i de com això afectarà el dret a l'educació de qualitat per al conjunt de la població escolar. ■

ALGUNS APUNTS SOBRE EL LLIBRE “DE LA INSTRUCCIÓN PÚBLICA A LA DIGITALIZACIÓN DE LA ENSEÑANZA ESPAÑA 1820-2020” DE FRANCISCO DELGADO

Montserrat Nadal,
coordinador de Pissarra

Aquest llibre, segons comenta el seu autor, va néixer durant el passat confinament; i és una obra “modesta, no academicista, destinada a persones no iniciades com famílies o estudiants de magisteri i altres interessats per l'educació”, consistent en una introducció a la història de l'ensenyament a l'estat espanyol durant els dos darrers segles, ordenada de manera cronològica.

Francisco Delgado entén la seva obra com un manual, “d'un sistema educatiu excessivament variable, vulnerable i canviant; un constant fer i desfer, motivat per una confrontació ideològica partidista gairebé permanent. La seva escassa estabilitat, les seves rigideses, l'enorme control religiós, les mancances en el finançament i, darrerament, la seva mercantilització han marcat l'ensenyament de l'estat espanyol fins al dia d'avui”.

L'autor esmenta que la primera referència jurídica de l'obligació de l'estat perquè hi hagi escoles en tots els municipis d'Espanya i s'ensenyi els nins i les nines a comptar, llegir i escriure és a la Constitució de 1812; però també diu que “tots els escolars han d'aprendre el catecisme, sota les normes de la Santa Església Catòlica, Apostòlica i Romana”. I des de 1812 fins avui l'Església ha estat

Francisco Delgado Ruiz
**DE LA INSTRUCCIÓN PÚBLICA A LA
DIGITALIZACIÓN DE LA ENSEÑANZA**
España (1820 - 2020)

HECHOS MÁS RELEVANTES, EN CLAVE CRÍTICA
(De la enseñanza no universitaria)

A modo de manual

molt present en el sistema educatiu espanyol, en les seves diferents lleis; tret del brevíssim període de la II República, amb una escola unificada, pública i laica.

El llibre dedica un apartat als moviments de renovació pedagògica, amb experiències com la Institución Libre de Enseñanza o l'Escola Moderna de Ferrer i Guàrdia, ambdues iniciatives de caire privat de començaments del segle XX que instauraren l'escola mixta, abans de la II República. Durant els 40 anys de dictadura franquista, trobam una escola al servei del nacionalcatolicisme, amb un finançament molt insuficient.

Hi ha referències a alguns articles de la Constitució de 1978, al Concordat de 1979 i a les lleis educatives elaborades d'ençà de l'establiment de la democràcia formal a l'estat espanyol fins a l'actual LOMLOE. Delgado dedica el capítol 9 a la història de la dona en el sistema educatiu espanyol, amb els entrebancs que ha hagut de superar per accedir a llocs com la inspecció educativa o els equips directius.

El capítol 10 fa esment dels mals endèmics de l'educació a Espanya, en un sistema que qualifica de “rígid, poc flexible, molt urbà i amb moltes mancances pel que fa a la digitalització”, tal com s'ha demostrat amb l'esclat de la pandèmia i les classes en línia.

L'autor alerta que, fins ara, els currículums havien estat una presa en poder de les editorials i que, amb la digitalització de l'ensenyament, aquests continguts quedaran en mans de les grans multinacionals del món digital; un fet al qual caldrà que els estats hi estiguin molt atents.

Francisco Delgado ha estat diputat i senador del PSOE en els primers anys de la democràcia, membre del Consell Escolar de l'Estat, president de la CEAPA i de l'associació Europa Laica. ■

ESCOLA DE FORMACIÓ I MITJANS DIDÀCTICS

COMPROMESOS AMB UNA
FORMACIÓ DE QUALITAT
QUE ENS POSSIBILITI UNA
MILLORA EN LA NOSTRA
TASCA

SEGUEIX-NOS I INFORMA'T

WWW.STEI.CAT/FORMACIO